

EESTI ARENG

EUROOPA LIIDU STRUKTUURIFONDID EESTIS – VÕIMALUSTEST TULEMUSTENI • JUUNI 2008

Arstijärjekord
INTERNETIS

LABOR
kohvriga koju

Põllumaast sai
KROSSIRADA

MÕISAAIDAS
heliseb muusika

NUTIKAS KILE
triipkoodi asemel

Armastusega
loodud ATELJEE

Toetab Euroopa Liit

RAK
Eesti Riiklik Arengukava

7

12

16

22

- 2 Euroopa Liidu toetus Eesti Arenguks
- 3 Juhtkiri
Raha kasutamine olgu läbipaistev
- 4 Valdkondlik rahajaotus aastatel 2007–2013
- 5 Päevakajalist
- 6 **ETTEVÕTLUS** Põllupealsest krossirajast tehnikaspordi- ja puhkekompleksiks
- 7 **ETTEVÕTLUS** Laitse lossi tallis tehakse kunsti ja saab ka öömaja
- 8 **HARIDUS** Tulevik kuulub e-õppele
- 9 **HARIDUS** Vaimupuue kutseõpet ei sega
- 10 **TEADUS JA ARENDUS** Nutikas kile muudab poeskäigu mugavaks
- 12 **TÖÖHÕIVE** Ateljee LI ehk armastus ja kunst
- 14 **TERVISHOID JA HOOLEKANNE** Digiregistratuur aitab aega kokku hoida
- 15 **TERVISHOID JA HOOLEKANNE** Digipilt ja digitaalne terviselugu
- 16 **REGIONAALNE JA KOHALIK ARENG** Möisaait sai pilgeni muusikat täis
- 18 **KESKKONNAHOID** Pudelist post käigu plastpudelis
- 19 **KESKKONNAHOID** Aburikal prügiuputust karta ei ole
- 20 **TRANSPORT** Rongides ootavad pehmed istmed, konditsioneer ja wifi
- 21 **HALDUSSUUTLIKKUS** Kuidas saab vangist tavakodanik
- 22 **INFOÜHISKOND** Korda hoiab e-politsei
- 23 Eesti areng – vaadates tulevikku
- 24 **PÕNEV IDEE** Innovatsioon – aasta tegija
Kaugtöö päästab saarerahva tööpuudusest
- 25 **PÕNEV IDEE** Moekas nahk-kott sisalikku tapmata
Labor kohvriga koju kaasa
- 26 Ristsõna
- 27 Korraldus- ja rakendusasutuste ning rakendusüksuste kontaktandmed
- 28 Maakondlike arenduskeskuste kontaktandmed

EUROOPA LIIDU TOETUS EESTI ARENGUKS

Eesti on saanud kasutada Euroopa Liidu struktuurifondide ja Ühtekuuluvusfondi toetust alates 2004. aastast. Eelmisel rahastamise perioodil (2004–2006) saime nendest fondidest 12,5 miljardit krooni. 2007. aastal alanud ja seitse aastat kestval uuel perioodil saime struktuuritoetust 53,3 miljardit, millele lisanduvad maaelu- ja kalandustoeusteks eraldatud 12,5 miljardit krooni. See tähendab ühe aasta kohta toetusraha pea kolmekordistumist. Eestile paneb see vastutusriikka ülesande kasutada toetust moel, millega tõuseks kasu kogu riigi arengule.

Miljardite kroonide abil muudame elukeskkonna puhtamaks ja inimsõbralikumaks, anname noortele parema hariduse ja aitame kaasa tööhõive kasvule. Lisaks toetame ettevõtete, ekspordi ja teaduse kiiret arengut, panustame infoühiskonna edenemisse ning muudame liiklemise nii auto kui ühistranspordiga sujuvamaks ja kiiremaks.

Kolm toetusfondi:

- **Euroopa Sotsiaalfond**, mis toetab tööhõive ja võrdsete võimaluste edendamist ning tööalase konkurentsivõime suurendamist 7 miljardi krooniga
- **Euroopa Regionaalarengu Fond**, mis toetab majandustegevuse ja infrastruktuuri arendamist 28,6 miljardi krooniga
- **Ühtekuuluvusfond**, mis toetab suuremahulisi transpordi- ja keskkonnaprojekte 17,6 miljardi krooniga.

EESTI ARENG

Euroopa Liidu struktuurifondid Eestis – võimalustest tulemusteni

Juuni 2008

Väljaandja: Rahandusministeerium
Tootja: AS Ajakirjade Kirjastus
Trükk: Kroonpress
Kaanefoto: Toomas Huik

Kontakt:
www.struktuurifondid.ee
struktuurifondid@fin.ee

SIIM KALLAS,

Euroopa Komisjoni asepresident, haldusküsimuste, auditi ja pettusevastase võitluse volinik

RAHA KASUTAMINE OLGU LÄBIPAISTEV

Kui mind 2004. aastal Euroopa Komisjoni asepresidendiks määrati, hakkasin muu hulgas mõtlema selle üle, kuidas Euroopa institutsioonide avatud kommunikatsioon saaks hajutada tavainimeste umbusk Euroopa Liidu suhtes. Osa mu portfelist moodustab võitlus korrupsiooniga ning on teada, et pettuse tõkestamiseks on avalike otsuste ja rahaliste vahendite jagamise võimalikult suur läbipaistvus üks tõhusamaid viise. Nii käivitasimegi 2005. aastal

Euroopa läbipaistvuse algatuse, mille peamine eesmärk on heita Euroopa Liidu eelarve kasutamisele rohkem valgust.

Täna tuleb aktiivselt panustada *lobby*-tegevusse. Kõik osapooled on veendunud, et maastiku korrastamine ning läbipaistvuse suurendamine on vajalik. Pakkusime välja mõtte luua vabatahtlik lobistide register ja Euroopa Liidu institutsioonide vaheliste suhete käitumiskodeks.

Register avatakse veel sel aastal, käitumiskodeks on valmis ja praegu peab Euroopa Komisjon koos professionaalsete lobistidega nõu selle lõppversiooni üle.

Teise osa algatusest hõlmab eetika, kuna Euroopa Liidu institutsioonide maine on tihedalt seotud nende tippjuhtide hea või halva käitumisega. Nii sai algatatud debatt arutamaks otsusetegijate – komisjoni volinike, ministrite ja ka parlamendisaadikute – eetika ja selle üle, kuidas välistada otsuste tegemisel huvide konflikte. Läänud aasta detsembris avaldas komisjon ka vastava sõltumatu uuringu, mis hõlmab kõiki EL liikmesriike ning institutsioone.

Algatuse üks tuntumaid ja poliitiliselt edukamaid aspekte on Euroopa Liidu toetuse saajate avalikustamine. Idee ise lähtus algsest paarist lihtsast asjaolust. Esiteks ilmnis, et nende Euroopa eelarvest igasuguseid, eelkõige põllumajandus- ja struktuurifondide toetusi saavate isikute ja firmade nimed on suur saladus. Vaid paaris riigis, nagu Taanis ja Eestis, ei ole see nii.

Pärast mõtet muuta toetuse saajad avalikuks hakkas see teema veerema nagu lumepall ning avalikustamine toimus nii mõneski riigis päris kiiresti, kuigi oli ka ägedamaid diskussioone, näiteks Saksamaal. Kindlasti aitas see, et ajakirjandus ning avalikkus toetasid andmete avalikustamist algusest peale.

Selgus, et tihti olid suurimateks põllumajandus- ja tootjateks suurtootjad ja -tööstus ning rahvusvahelised firmad, muu hulgas ka kuninglikud perekonnad ja ministrid. Loomulikult oli avalikkus selle üle äärmiselt hämmastunud.

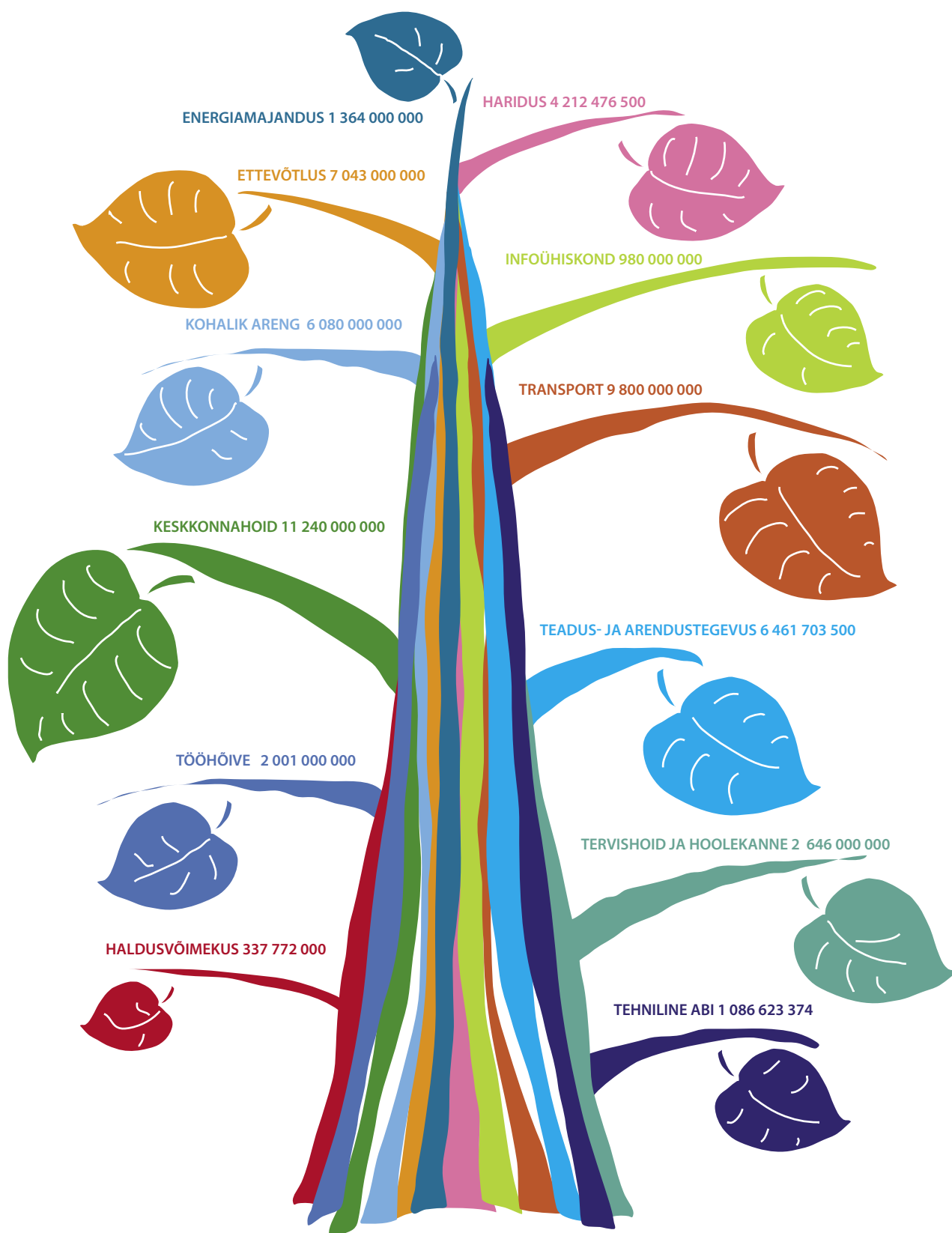
Eestis mitte erilist veenmist vajav praktika Euroopa Liidu toetuse saajate avalikustamise kohta osutus Euroopas siiski küllaltki vaidlusi tekitavaks teemaks. Euroopa Komisjonil õnnestus siiski veenda Euroopa Nõukogu selles, et poliitika-suundade ja eelarvete vastuvõtmine ei sobi kokku sooviga hoida tegelikku lõpptulemust salajas. Reegleid muudetigi 2006. aastal, kui otsustati, et kõik 2008. aastal tehtud väljamaksete avalikustatakse 2009. aastal.

Selle aasta märtsis võtsid liikmesriigid vastu täiendava otsuse, kuidas oleks infot kõige parem avalikustada. Struktuurifondide puhul avalikustab iga riik rahasaajate nimed ning summad oma vastavatel veebilehekülgedel ise. Esmakordselt tehakse seda 2009. aastal – välja pannakse 2008. aastal saadud summad.

Euroopa Komisjon töötab samaaegselt ühtse veebiportaali kallal, kuhu kogu põllumajandus- ja struktuurifondide toetuste informatsioon lõpuks kokku jookseks. Nii saavad inimesed lõpuks teada, kes ja millist toetust on Euroopast saanud.

Usun, et Eesti toetab igati me püüdlusi EL eelarve läbipaistvamaks muutmise osas ning loodan, et Eesti avalik sektor on jätkuvalt avalikustamise protsessi esirinnas ja eeskujuks teistele.

KUIDAS JAOTUB 53 MILJARDIT KROONI EUROOPA LIIDU TOETUSRAHA PERIOODIL 2007–2013*

*EL TOETUSELE LISANDUB EESTI RIIGI KAASFINANTSEERING

MILLISEID "KÜLALISI" ON TOETUSE SAAJAL OODATA?

Struktuuritoetuse kasutamisel on kaks vastandlikku poolt – soov rakendada toetust kiiresti ja tulemuslikult, kuid samas kohustus järgida reegleid, mis tagavad toetuse sihipärase kasutamise.

Vältida keeruliste reeglite kontekstis vigu – see nõuab suuri pingutusi. Samas töötavad ametnikud selle nimel, et toetuste kasutamise süsteemi edaspidi lihtsustada. Eesmärk ei ole teha toetuse saaja elu keeruliseks ja teda kontrolliga "üllatada". Eesmärk on see, et toetuse saaja oleks agusest peale reeglite teadlik ning ta saaks vajadusel alati rakendusüksusest nõu ja abi. Sellisel juhul ei ole oodata ebameeldivaid üllatusi, kui järelevalveametnikud või audiitorid projekti rakendamisele ja kulutuste nn abikõlblikkusele hinnangu annavad.

Kes ja mida kontrollib?

Eelkõige on toetuse saajal "külla" oodata kahte liiki kontrolli – järelevalveametnikke toetuse andnud rakendusüksusest (nt EAS, KIK, INNOVE) ja audiitoreid nii eelpool nimetatud asutuste kui ka rahandusministeeriumi finantskontrolli osakonnast. Järelevalvet tehakse enamasti projekti eluea jooksul, kuid vajadusel ka hiljem, veendumaks, et toetusi kasutatakse jätkuvalt sihipäraselt. Järelevalve käigus kontrollitakse projekti tegevuste ja kulude vastavust toetuse andmise otsuses sätestatud tingimustega. Projekti elluviimise ajal on ka kergem võimalikke probleeme jooksvalt lahendada. Audit tehakse enamasti pärast projekti lõppu ning see annab põhjaliku hinnangu projekti rakendamisele ja kulude abikõlblikkusele. Auditite alusel saab anda Euroopa Komisjonile

koondhinnangu selle kohta, kuidas me oleme toetusi kasutanud. Võrreldes järelevalveametnikega jõuavad audiitorid külastada vähem toetuse saajaid ja nii võib neid ka harvem kohata.

Kuidas kohustuslikud kontrollid ja auditid kõige kergemini ja valutumalt läbida? Vastus on lihtne: kõige kiiremini möödub kontrolliprotseduur juhul, kui kõik projektiga seotud dokumendid on olemas ja kergesti leitavad.

Levinumad vead

Auditid näitavad, et enamik toetuse saajaid on kasutanud toetust nõuetega kooskõlas. Auditeeritud kuludest on mitteamikõlblikke kulutusi olnud 1–2%. Võrdluseks – Euroopa Kontrollikoja hinnangul oli 2006. aastal struktuuritoetuste mitteamikõlblike kulutuste osakaal Euroopa Liidus keskmiselt 12%.

Levinumad vead Eestis on järgmised:

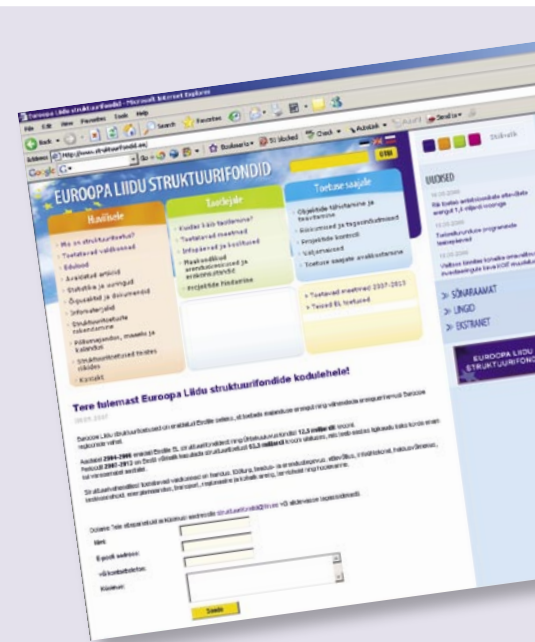
- hanked ei ole korraldatud korrektselt (see toob kaasa kõige suuremad rahalised riskid);
- projektist on finantseeritud mitteamikõlblikke kulusid (kulud ei ole projektiga seotud, hüvitatud on varem soetatud asju);
- taotluses esitatud tegevuste asemel on tehtud teisi, rakendusüksusega kooskõlastamata tegevusi, projekti muudatustest ei ole rakendusüksust teavitatud;
- projekti dokumentatsioon ei ole kergesti leitav;
- projekti rakendamisel ei ole järgitud teavitusreegleid.

TEISED EL TOETUSVÕIMALUSED

Euroopa Liit annab otsetoetusi erinevatele valdkondadele, sealhulgas sellistele, mida struktuurivahenditest ei rahastata. Sageli on probleem, et teave toetuste kohta ei jõua võimalike taotlejateni liikmesriikides, seetõttu oleme koondanud kogu toetuste kohta käiva info kokku ning avaldanud struktuurifondide kodulehel.

Andmebaasist leiab infot kultuuri edendamiseks, kodanikuühiskonna arendamiseks, laste ja noorte projektide elluviimiseks, keskkonnakaitseks ja paljudeks muudeks tegevusteks suunatud toetuste kohta.

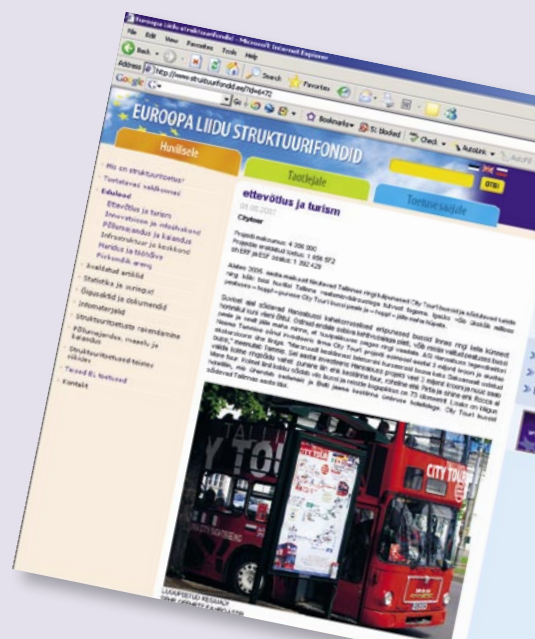
Andmebaasi leiate aadressilt
www.struktuurifondid.ee

TOETUSE SAAJATE ANDMEBAAS

Kodulehel www.struktuurifondid.ee avaldatakse 2008. aasta suvel info kõikide projektide kohta, mis on viidud ellu EL struktuurivahendite toetuse abil. Kui seni võis vastavat teavet leida eraldi toetusi vahendavate asutuste kodulehtedelt, siis nüüd on kogu info koondatud ühtsesse avalikku andmebaasi.

Projektide otsingumootori eesmärk on pakkuda kasutajale võimalusi teda huvitavas valdkonnas või piirkonnas teostatud projektide esitlemiseks. Otsingufiltrid on seatud info leidmiseks toetuse saaja nime, juriidilise isiku vormi, projekti nime, toetuse suuruse, projekti kestvuse, maakonna, meetme ja toetust andnud fondi järgi.

PÖLLUPEALSEST KROSSIRAJAST TEHNIKASPORDI- JA PUHKEKOMPLEKSIKS

Tallinnast Haapsallu või saarte poole sõites on kindlasti silma hakanud üks vana veski – seal, kus Haapsalu maantee Laitse juures suure lauge kurvi vasakule teeb. Veski juures hakati nokitsema, varsti künti põld selle taga kraave täis. Veski ei puutu tegelikult üldse asjasse, see on lihtsalt maamärk.

Põllupealsele hakkas 2004. aastal kujunema praegune Laitse rallipark, ametliku ja rahvusvahelise nimega Laitse Rally Park. Rallipargi ja Piko Hobikross OÜ omanik Üllar Suvemaa tunnistab, et autode ja kihutamisega seonduva vaba aja veetmise kohta idee tuli rallit sõitva venna mõjul – Siimo Suvemaa ning tema paarimees Einar Laipaik olid mullused rahvusliku rühma ja klassi E9 Eesti meistrid. “Alguses oli vennal mõte, et teeks kuhugi ühe pisikese treeningraja, kus ralliks harjutada saab,” meenutab Üllar. Üllar mõtles aga kaugemale – niisama ainult treeningrada pole mõtet ehitada, neid on Eestis teisi. Pealegi on selle ehitamine ja ülalpidamine

kallis. “Jõudsimegi siis koos sinnamaani, et võiks olla üks korralik spordi- ja puhkekeskus, kus oleks tegevust nii autohulludele kui ka teistele, lapsed kaasa arvatud.” Miiks kogu kupatus just Laitse, polnud küsimustki – Suvemaa on ise Laitsest pärit ja juhtumisi oli just sealkandis suurem maatükk müüa. Enne kui kopad maasse löödi, peeti nõu Kernu valla ja kohalike inimestega, sest mootorimüraga seotud ettevõtmised kipuvad ikka elanikes vastuseisu tekitama. Et aga kõik ilusti ära põhjendati-selgitati, olid vald ja külaelanikud ettevõtmisega päri ja idee võis hakata reaalsuseks saama. “Ega me seda küll ei osanud ette mõelda, et asi nii laiaks paisub ja autospordimaailma huvi

meie vastu nii suur on,” tunnistab Üllar praegu väikese hämminguga. Üks asi on idee, teine teostus ja raha. Seni on Üllar Suvemaa rahastanud nii rallipargi ehitust kui ka käigushoidmist suures osas oma kahe teise firma arvelt. Praeguseks on ettevõtmine neelanud juba 30 miljonit krooni, tänavused plaanid maksavad veel 7 miljonit.

Kui neli aastat tagasi alustati, tehti kõik tööd üksnes oma rahaga. Et eurorahasid taotleda, tuli kaasata ka pangafinantseering. “Kaks korda öeldi ära, aga kolmandal korral tuli otsus meie kasuks,” räägib Üllar, kuidas tol hetkel nii vajalikud 3 miljonit toetust saadi. “Piko Hobikross oli nullist alustav ettevõtte. Me ei olnud end veel millegagi tõestanud, meil ei olnud käivet, ainult laenu olid. Meie riskiprotsept oli nii suur, et infrastruktuuri arendamise valdkonnas me toetusesaajate hulka ei pääsenud. Valge lehena laenu küsima minnes pead aga olema jäärpäine ja mitte jonnii jätma. Nii me siis lõpuks turismiarenduse valdkonnast selle raha saimegi. Tulevikuplaanid on Üllaril suured – Laitse rallipargist peaks saama koht, kus kogu aeg midagi toimub. “Et mõeldaks nii: mida me täna teeme? Ah, lähme Laitse, seal on nagnii midagi huvitavat!”

Projekti on rahastatud Euroopa Regionaalarengu Fondist. Toetussumma 3 136 492 krooni. * Siin ja edaspidi on kajastatud EL struktuurivahendite toetust koos Eesti avaliku sektori kaasfinantseeringuga.

Kristjan Sooper on kaardilugeja Pille Russiga rahvarallit sõitnud üheksa aastat. Alustati Saab 900-ga, viimased seitse aastat on sõidetud mossega.

KRISTJAN SOOPER,
Autolehe peatoimetaja:

Laitse tuleb sõita peaga

Laitse rallipargi rada esitab sõitjale hulga väljakutseid. Esimene ja peamine – rada tuleb korralikult selgeks õppida. Tõsi, nii on muidugi iga rajaga, kuid Laitses peab õige trajektoori valikul eriti hoolikas olema. Mitu kurvi on omavahel seotud ja eksimus kaskaadi esimesse pöördesse minnes võimendub järgmistes.

Teiseks tuleb suuta end tagasi hoida, sest nii mõnigi kurv, mis ahvatleb sisse lendama täiskiirusel, osutub sõidutehniliselt keerukamaks. Kiiremini saab sealt läbi just mõõdukama tempoga sisenedes. Kiire sõidu üht põhitoode – tähtis pole kurvi sisnemise, vaid sealt väljumise kiirus, saab Laitses hästi kontrollida. See peab paika! Kolmandaks peab Laitses olema ka julgust. Kui mõni kurv nõuab aeglasemat sisnemist, kui esmapilgul mõistlik tundub, siis leidub ka vastupidiseid näiteid. Mõne pöörde ees on kange tahtmine piduripedaali vajutada, kuid tegelikult saab õigel sõidujoonel olles sealt läbi kiirust kahandamata.

Erinevate elementide – kiired ja aeglased, muutuva trajektooriga ja seotud kurvid, trampliin – kombineerimine teeb Laitse raja väga sobilikuks kiire sõidu õppimiseks ja oskuste lihvimiseks.

Rada annab ka võimaluse erinevate autosportialade harrastamiseks. Seal on peetud rallikrossi-, rallisprindi- ning jääraja-võistlusi ning sõidetud rahvusvahelise Tallinna ralli kiiruskatseid. Publikule on Laitse rajal toimuv hästi jälgitav ning juurdepääs samuti mugav, kuna rada asub Tallinnast Haapsallu viiva tee ääres.

ETTEVÕTLUS

Ettevõtluse valdkonnas pööratakse aastail 2007–2013 suurt tähelepanu alustavaile ettevõtjatele, eksporditajatele ja innovaatilistele ideedele.

Alustavatele ettevõtjatele on info saamine tehtud veelgi lihtsamaks. Loodud on infoportaal AKTIVA ja EASI infokeskus ning tasuta nõu antakse jätkuvalt maakondlikes arenduskeskustes. Kavas on korraldada äriplaanikonkursse ja pakkuda alustavatele ettevõtjatele koolitust. Uus toetusmeede on stardilaenu garantii.

Eksporditajaid ettevõtteid aidatakse samuti info hankimisel ja kontaktide loomisel. Kavas on eksporditeemalised koolitused, seminarid ja infopäevad. Toetatakse välissesidel osalemist ning uue meetmena ekspordi ühisturundustegevusi. Ettevõtteid saavad taotleda toetust ekspordiplaani koostamiseks ning selle elluviimiseks. Pakutakse ka ekspordigarantiid ekspordiga seotud riskide maandamiseks. Toetatakse toodete ja teenuste arendamist ning tootlikkuse suurendamist. Korraldatakse tootearendust, innovatsiooni ja intellektuaalset omandit käsitlevaid koolitusi. Toetatakse eel- ja rakendusuuringuid ning tootearendusprojekte ja tehnoloogia arenduskeskusi.

Eraldi pööratakse tähelepanu arendusmahukatele ettevõtetele, nagu teadus- ja tehnoloogiapargid. Toetatakse arendustöötajate ettevõtetesse kaasamist ning uute tehnoloogiate kasutuselevõttu. Teenustena pakutakse laenu- ja liisingukäendust ning omakapitalilaenu. Lisaks on kavas toetada innovatsiooniteenuseid ja klastrite arengut. Käivitatakse toetusprogrammid turismisektorile.

LAITSE LOSSI TALLIS TEHAKSE KUNSTI JA SAAB KA ÖÖMAJA

Laitses sünnib tegelikult juba praegugi rohkem, kui sellisest pisikesest kohast oskaks oodata. Laitse südameks on uhke loss kena pargiga ning selle külje all tegutseb ettevõtmine nimega Laitse Lossi Tallid.

Tallid kuuluvad skulptor Tauno Kangrole, kes on maalilises kohas sisse seadnud kunstikeskuse. Keskuses on korraldatud nii maali-, joonistamis- kui ka skulptuurikursusi. Tänu pronksivalutöökojale on seal võimalik tutvuda ka pronksiskulptuuride valmistamisega. “Kursusi on olnud nii professionaalidele kui ka asjaarmastajaile,” ütleb skulptor, kes on läbi viinud koguni 300 osalisega kursuse.

Peagi pärast kunstistuudio loomist tekkis vajadus ka külalistemaja järele.

Juulis avatakse seal 40 ööbimiskohaga külalistemaja, milleks restaureeriti 64 meetri pikkune graniitkividest vana tall. “Kasutatud on kõikvõimalikke ökomaterjale – savikrohvi, naturaalselt puitu, katus on laastudest. Ei mingit kipsplaati ega muud sellist. Tahame taotleda ka Rohelise Võtme märki – see on meile väga tähtis, nagu ilmselt kõigile,

kes vähegi loodusest lugu peavad,” räägib skulptor uhkusega.

Külalistemaja restaureerimise tarbeks saadi eurotoetust üle kahe miljoni krooni. Kangro ütleb aga, et tegelikult läheb kogu ettevõtmine maksma üle 10 miljoni. “Esialgne arvestus näitas väiksemat summat, aga looduslikud materjalid teevad asja tunduvalt kallimaks,” nendib skulptor, kel ei ole loodust säästva ehituse nimel rahast kahju.

TULEVIK KUULUB E-OPPELE

“Näib, et seni e-õppest puutumata jäänud peavad seda lihtsalt mingiks ajutiseks viguriks. Paraku on asi palju tõsisem – niisugune tehnoloogiarevolutsioon ei saa haridusest mööda minna,” ütleb Tallinna Tehnikaülikooli professor Vello Kukk.

Selleks, et e-õpe hakkaks hästi tööle, tuleb alustada süsteemi ülesehitamisest ehk siis õppejõududest ja õppekavadest. EL struktuurifondidest toetatud e-õppe arendamise projekt REDEL keskenduskski sellele – e-õppealastele koolitustele, uute e-kursuste loomisele, e-õppe tugisüsteemi väljakujundamisele jne. Loengutel ja praktikumides käimise osatähtsus muutub tuleviku ülikoolis väga väikeseks. Juba praegu on võimalik teha praktilisi töid ja katseid ka interneti teel.

Kodus arvuti taga istuda on tudengile muidugi mugavam kui auditooriumis loengul käia. Ent kuidas olla kindel, et tudeng seejuures ka targaks saab?

“Põhiline muutus ei seisne õieti mitte õpikeskkonnas, vaid selles, et muutub õppimise protsess ise. Loengute efektiivsus on ainult 10%, need on nagu teatrietendused, mis mõjutavad inimest emotsionaalsel tasandil, mitte info ülekande eesmärgil. E-õppes muutub õppejõu roll põhimõtteliselt — tema ülesandeks saab ju-

hendada õppimist. Meie juba nimetamegi end õppehaldureiks. Oskame juba tudengi teadmisi päris hästi mõõta, ning üha rohkem suudame temaga koostöös suunata õppimist nii, et tudeng saaks maksimumi püsivaid teadmisi-oskusi.”

Kas ei kao aga õppejõu ja tudengi vahetu mentorisuhe, mis on olnud akadeemilise õppe üks väärtusi?

“Minu kontaktid tudengitega on nüüd palju vahetumad ja isiklikumad kui varem, kasutusel on kõik vahendid: vahetu suhtlemine, e-mailid, veeb, telefon. Ja tudengid teevad ka kodus sisukamat tööd, eriti seetõttu, et nende õpitulemused on silmapilkselt nähtavad ja seda 24 tundi ööpäevas ja seitse päeva nädalas. Paljud neist ongi öösel töötajad – miks, seda alles uurime.”

Millist majanduslikku kasu annab e-õppele üleminek?

“Kui palju see säästab raha ja aega, seda saab teatud juhtudel lausa välja arvutada. Näiteks Kuressaare kolledž arvestas, et nende kulud

ühle ainele vähenesid transpordi ja ööbimiskulude arvelt peaaegu kaks korda. Majanduslikult kasulik on ka see, et hariduse juurde pääseb rohkem tudengeid ja et õppejõude saab kasutada efektiivsemalt.”

Mis on teile isiklikult olnud REDELi projekti kõige südamelähedasem?

“Kõik! Aga eriti see, kuidas e-õppega tegelevad eestlased on jõudnud selleni, et väliskülastel pole meile suurt midagi uut rääkida. Meil on enamasti kogemus juba olemas. Muidugi on siin eriline roll e-Õppe Arenduskeskusel, kes on kogu selle masinavärgi käima lükanud ja seda käigus hoidnud. Suurimad tänud neile! See masin ei tohiks mingil juhul seisma jääda, tema roll meie hariduse arengus on suurem kui ükskõik kellel või millel muul.”

Projekti on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondist. Toetussumma 13 449 580 krooni.

HARIDUS

Haridusvaldkonnas pööratakse aastail 2007–2013 suurt tähelepanu sellele, kuidas vähendada õpilaste koolist väljalangevust. Samuti luuakse toetatavat, sh õpilaste erivajadusi arvestavat õppekeskkonda nii üldhariduskoolides kui ka kutseõppeasutustes.

Toetatakse elukestvat õpet. Kõigis maakondades jätkub 2007. aastal alustatud projekt "Täiskasvanute tööalane koolitus kutseõppeasutustes". Infot täiskasvanud õppijale tasuta koolituse korraldavate koolide kohta saab haridus- ja teadusministeeriumi kodulehelt (<http://www.hm.ee/index.php?048406>) ning enamikule kursustele on soovijal võimalik registreeruda ka interneti teel.

Struktuurifondide rahaga toetatakse ka kõrghariduse kvaliteedi arendamist. Suurt tähelepanu pöörab riik õppejõudude koolitamisele ning e-õppe arendamisele, seda eelkõige regionaalsetes e-õppekeskustes.

Varasemast mitmekesisemad on võimalused eesti keele õppeks. Euroopa Sotsiaalfondi toetatavatest programmidest on käivitunud "Keeleõppe arendamine 2007–2010", mis pakub muukeelsetele elanikele võimalust eesti keelt õppida. Toetatakse eri keelt kõnelevate noorte ühisprojekte, mille puhul eesti keel on vahend tegevuste läbiviimiseks ja "ühise keele" leidmiseks.

Täiskasvanute eesti keele õppes pööratakse tähelepanu eriala ja keeleõppe lõimimisele.

VAIMUPUUE KUTSEÕPET EI SEGA

Pole enam haruldane näha intellektipuudega inimesi neile jõukohastel töödel, näiteks kaupluses ostukärusid kogumas. Meist tolerantsemas Soomes võib neid kohata märksa sagedamini – kiirtoidukoha koristajana, laotöölisena, majahoidjana. Nad teevad "päris" tööd suure uhkusega. Kas on aga võimalik kohandada kutseõpet ja töökeskkonda kõigile, ka raske ja sügava puudega inimestele?

Harjumatu mõte

"Kui Helma kaks aastat tagasi selle mõttega meie juurde tuli, tundus see esialgu ikka väga võõras," meenutab Päevakeskuse Käo juhataja Merike Melsas. Helma Tähe idee oli luua päevakeskuse noortele pärast põhikooli lõpetamist tingimused ka kutseõppeks. Kahtlejad küsivad: kutseõpe inimestele, kelle vaimne võimekus küünib vaid 4-aastase lapse tasemeni?

Helma Täht ütleb sellise võrdluse kohta, et isegi aastase lapsega on võimalik palju kasulikku ja huvitavat ära teha. Probleem pole lapse oskustes, vaid meie mõtlemises. Ja kui ta tookord Käo keskuse juhatajale oma eesmärgi lähemalt selgitas, innustas mõte ka Merike Melsast.

Kodumajanduse tunnid algavad sügisel

Helma Täht leiab, et õppimisest ei pea aru saama nii kitsalt nagu Eestis pahatihti tavaks. Akadeemiline õpistiil, mida meie koolides valdavalt kasutatakse, sobib täielikult vaid igale kümnendale õpilasele – nii et juba tavakoolis peaks kasutama mitmeid erinevaid õpistiile.

Ka raske ja sügava puudega inimesele tuleb leida isiklik õpistiil ning koostada sobiv õppekava. Kuidas seda teha, sellega Helma Tähe juhitud töörühm kaks viimast aastat tegelema ongi.

Sügisel hakkavad kodumajanduse eriala õppima 40 raske ja sügava puudega õppurit, kellest 16 on saanud põhihariduse hooldusõppes. See tähendab, et nad vajavad pidevat abi ka isiklikuks toimetulekuks. Kutseõppega

kohandatud keskkonnas alustavad sügisel kutseõppeasutused Vana-Antslas ja Vana-Vigalas ning Tallinna Kopli Ametikool, viimane koostöös Päevakeskusega Käo ja Tallinna Puuetega Noorte Keskusega JUKS. Võrus alustab kuus erivajadustega noort kutseõppeks vajaliku ettevalmistusega.

Kahe raskusastmega kutseõpe

Euroopa Sotsiaalfondi toetusel on kutseõppeks valminud kahe raskusastmega pilootõppekavad. Võimekamad noored saavad abitöölise koolituse, mis võimaldab teha ka palgatööd. Teised omandavad enesehoolduse ja kodumajandustööde algoskusi, mida saab kasutada argitöodes, näiteks päevakeskustes ja Maarja Küla tüüpi asumites.

Õppekavas on toiduvalmistamine ja koristustööd, suhtlemisõpetus, käsitöö ning hoolitsemine laste, vanurite, haigete, loomade ja taimede eest. Selgeks õpitakse ka näiteks ingliskeelsed viisakusväljendid. Kuidas vajalikud oskused õpilasteni viia, seda õppis 30 spetsialisti 320 tunni vältel kursusel "Eriline õppija". Helma Tähele on intellektipuudega inimeste ligipääs kutseõppele mitte ainult kutsumus, vaid põhimõtte küsimus. "Euroopa inimõiguste konventsiooni järgi on kõigil õigus nii haridusele kui kutseõppele. See dokument kehtib igähe kohta, kes on sündinud inimesena," ütleb ta.

Projekti on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondist. Toetussumma 1 784 082 krooni.

Minu õpilane Volli Karu

Katkend ühe õpetaja hinnangust oma õpilasele (nimi muudetud)

"Olenevalt õpitava raskusastmest ja õpin-gute järjestusest sobib Vollile koos tegutse-mine, matkimine, toimimine eeskujuga järgi. Kui ta on nii mõnda aega harjutanud, suu-dab ta juhendamise järgi juba ka iseseisvalt tegutseda. Parimatel juhtudel on ta võime-line ka ise tegevuskava koostama ja seda täitma.

Düsgraafia tõttu on Vollil raskusi õigekirja-ga, samuti on tema käekiri raskesti loetav. Viimase raskuse ületamiseks võiks Volli vormistada oma töid arvutis. Õigekirja edenda-miseks võiks ta aga kasutada logopeedi tuge. Iseseisvas tööelus on Vollil tõsisemaid kirjatöid otstarbekas teha koos keeleande-ka kaaslasega.

Vollil on head väljavaated saada tubliks töö-meheks, sõbralikuks ja kohusetundlikuks pereliikmeks ning korralikuks kodanikuks."

www.meis.ee

NUTIKAS KILE MUUDAB POESKÄIGU MUGAVAKS

Eesti firma töötab välja uut tehnoloogiat, millest võivad võita paljud ettevõtjad kogu maailmas.

Tehnoloogia, mida Tartu firma Estiko Plastar Euroopa Liidu struktuurifondide toetusraha abil arendab, võimaldab tulevikus loobuda kaupade müümisel ribakoodidest ja turvamärgistusest. Neid asendab toote pakendisse peidetud aine, mida palja silmaga näha ei ole.

Kile asendab ribakoodi

Kaheteistkümnest umbes meetrikõrgusest läikivast püstit jooksevad pisikesed graanulid torusid mööda masinasse, mis kuumutab need mitmesaja kraadini ning puhub välja õhukese pahiseva ja kuuma kilest toru. Läbipaistev silinder kerkib 12 meetri kõrgusele. Nii tehakse kilet.

Triin Anette Kaasiku hinnangul võiks juba kahe aasta pärast asendada tootepakendite ribakoodid intelligentne kile.

Võib-olla mõne aasta pärast lisavad dosaatoreid neisse püstitdesse üliväikese, kõigest mõne protsendikümnendiku suuruse koguse magnetiliselt aktiivseid aineid, mis ometi laiendavad kile kasutusvõimalusi häämas-taval moel.

Pisut enam kui kümnekond inimest firma-dest Estiko Plastar ja Molcode ning Tartu Ülikoolist töötavad selle kallal, et sünteesida umbes 15 magnetiliselt aktiivset ainet, mis võimaldavad kilet ribakoodi ja turvamärgi asendajana kasutada.

Säästab aega ja raha

“Kui need ained segada kilesse erineva kontsentratsiooni ja omavahelise suhtega, tekib tohtu hulk kombinatsioone ehk erinevaid koodivõimalusi,” seletab Estiko Plastari tootearendus- ja kvaliteedijuht Meelis Jürgens. “Näiteks jogurtipaki kiles on üks kombinatsioon, piimapakis teine, makaronidel kolmas ja nii edasi. Vastav lu-geja tunneb vastavas lainealas need erinevad kombinatsioonid ära ja paneb kodeeritud info taas inimesele mõistetavasse vormi.”

Mis siis praegusel ribakoodil häda on? Olete ju näinud küll, kuidas kassaneude nobedad näpud määrdunud, kortsunud või tont teab mis põhjusel loetamatuks muutunud riba-koodi numbreid sisestavad. See aeganõudev protsess jääks siis poes ära.

Edasi – iga ribakood tuleb asetada vastu lu-gejat. Ka see osa poes käigust võib kaduda. Kui kõik kaubad ostukärus oleks pakenda-tud uut tüüpi RFID-aktiivsesse kilesse, võik-site oma kaubaga lihtsalt värvate vahelt läbi sõita ning samal hetkel ilmuks kassaaparaati info, kui palju teil on kärus komme, piima ja kohukest ning mis see kokku maksab.

Kuid see pole veel kõik. Estiko Plastari juha-taja Triin Anette Kaasik räägib innustunud kasutusvõimalustest hulgiladudes ja logisti-kas. Kui punktist A punkti B teel oleva kon-teineri sisu oleks pakendatud uude kilesse, loeksid raadiolained ühe hetkega välja selle, mida konteiner sisaldab.

Ja nüüd kujutage ette, kuidas suurte kau-bandus- ja logistikafirmade juhtide silmad särava löövad, taibates, et selles tehnoloogias peitub võimalus säästa märkimisväärses koguses aega ja raha.

Arendajate vahel käib rebimine

See suurepärase idee, mille autor ja arenda-ja on Tartu Ülikooli Keemia Instituudi mole-kulaartehnoloogia õppetooli juhataja Mati Karelson, pole hetkel siiski veel reaalsete tu-lemusteni jõudnud. Ülivõimas superarvuti firmas Molcode, mille üks omanikke Karelson on, sünteesib virtuaalsel kujul ai-neid, mis kilele need imetabased omadused võiks anda.

Järgmise etapina hakkavad Tartu Ülikooli keemialaborid tegelema sellega, kuidas need ained reaalsetl valmis teha. Ja alles seejärel saab hakata Estiko Plastar otsima lahendusi, kuidas need kile sisse panna.

“Eesmärk on jõuda tootmiskatsetusteni aas-

TEADUS JA ARENDUS

Aastatel 2007–2013 suureneb toetus innovatsiooniprojektidele. Konkurentsivõimelise teadmisepõhise majanduse eeldusteks on maailmatasemel ettevalmistusega teadlased ja kaasaegsete laboritega teadusasutused. Seetõttu on riik huvitatud teadlaste ja inseneride ehk innovatsiooni- ja tegelevate inimeste hulga suurenemisest. Jätkatakse tippteaduse, doktoriõppe ja rahvusvahelise akadeemilise koostöö arendamist.

Euroopa Regionaalarengu Fondi toetuste abil kaasajastatakse õppe- ja teadushooneid ning hantatakse vajalikku laboritehnikat ja -sisustust.

Toetatakse kiiret majandusarengut soodustavat teadus- ja arendustegevust sellistes valdkondades nagu info- ja kommunikatsioonitehnoloogiad, biotehnoloogia, materjalitehnoloogia, energeetika, tervishoid ja hoolekanne ning keskkond.

Kiletootmismasin, kus pisikestest graanulitest mitmesajakraadise kuumuse juures õhuke kile valmib.

taks 2010,” ütleb Triin Anette Kaasik. Projekti kulukuseks kuni toimiva toote valmimiseni on prognoositud üle viie miljoni krooni.

“Selle projekti õnnestumise potentsiaal on väga kõrge,” kinnitab Estiko Plastari juht.

“Seni pole olnud ühtegi tagasilööki, mis meie eneseusku alla tõmbaks,” hoiab Meelis Jürgens samasugust optimistlikku liini.

Suurimad riskid on hoopis mujal. Praegu käib ülemaailmne võidujooks selle nimel, kes leiab kõige töökindlama ja odavama alternatiivi ribakoodidele ja turvamärgistusele. RFID-kile on siiski vaid üks võimalike variante. Võitjat ootab magus auhind – võimalus kehtestada oma toode standardina terves maailmas.

Esmalt suurtele turgudele

“Püüame teha kõik, et meil oleks turul esimene hea lahendus, mis ärataks suurte tegijate huvi,” ütleb Kaasik. “Esmalt tahame oma toodet müüa USA-s. Sealsed kaubandushiiud otsivad innovatiivseid lahendusi. Kui paar giganti konksu alla neelavad, siis edasi on juba lihtsam. Füüsiliselt hakkaksime me pakendeid tootma vaid lähiregiooni tarbeks. Suurem tulu tuleks litsentside müügist.”

Mis siis muud, kui põidlad pihku! Et need magnetilised ained, mida kile valmistamiseks vajalike graanulite hulka puistata, tõesti reaalsuseks saaks, arendajate ning omanike rõõmuks ning Eesti teaduse auks.

Projekti on rahastatud Euroopa Regionaalarengu Fondist. Toetussumma 200 000 krooni.

MIS ON RFID?

RFID ehk raadiosageduse järgi identifitseerimise tehnoloogia. Süsteem koosneb identifitseerimismärkidest ja identifitseerimisseadmest ehk lugejast. Kõige tavalisemad RFID elemendid on näiteks turvamärgid kauplustes, mille aktiveeritust kontrollivad turvavaravad. RFID elemendile saab salvestada mitmesugust infot toote kohta, mida on võimalik lugeda kümnete meetrite kauguselt.

Hetkel jääb RFID elemendi hind paari krooni kanti. Massiliseks levikuks vastuvõetavaks hinnaks loetakse 5 USA senti ühiku kohta. Läbimurdeks on oluline ka minimaalne energiakulu, väikesed mõõtmed, keskkonnasäästlikkus ja tihilduvus.

Estiko Plastari eesmärk on luua RFID-kile, kus raadiolainete abil loetav info moodustab osa pakendi materjalist.

ATELJEE LI EHK ARMASTUS JA KUNST

Ljudmilla Demidova ja Irina Baškova on mõlemad 33aastased ja elavad Sillamäel. Neil on palju muudki ühist. Kumbki kasvatab üksi väikest poega. Mõlemad armastavad õmmelda. Mõlemad jäid töötuks ning elatusid kodus õmblustööst. Ja mõlemal oli täpselt ühesugune unistus.

Omavahel tutvusid Ljudmilla ja Irina aga alles siis, kui hakkasid oma unistust ellu viima. Naised räägivad oma loost ise.

Kevad 2007

Õmblemine meeldib meile väga ja me oskame seda päris hästi. Oleme teinud vabrikutööd. (Ljudmilla on olnud palgal firmas, mis tegi alltööd näiteks Sangarile ja Klementile, Irina töötas viimati Ivo Nikkolole. – toim.) Lõpetasime firmas tööpäeva, läksime koju ja hakkasime individuaalõmblust tegema. Kõik imestasid: töö! õmblend kaheksa tundi, siis lähed koju ja hakkad jälle õmblema. Aga meie vastame: ei, kodus ei õmble! Kodus on looming!

Meie mõlema unistuseks oli avada oma ateljee. No ikka midagi sellist nagu Judaškinil või Zaitsevil. Kodus töötami-

ne on ikkagi hädalahendus. Iial pole võimalik kõike vajalikku osta ja see ei mahuks äraagi. Leidub kliente, kes ei tulegi hea meelega õmbleja korterisse – siiski teise inimese privaat-sfäär. Unistus oma ateljeest tundus ikka väga kättesaamatu.

Ühel päeval juhtus aga nii, et sattusime mõlemad tööturuametisse. (Ljudmilla koondati juba mitu aastat tagasi. Irina jäi koju hiljuti, kui Ivo Nikkolo firma lõpetas. – toim.) Kee- gi vist soovitas tulla – et seal algavat kursused. Omavahel me tutvuvad ei olnud. Aga niipea kui kohtusime, mõistsime kohe, et meie unistused ja oskused sobivad lausa sada protsenti.

Suvi 2007

Meil on ikka tohutult vedanud! Esimesel kuul kuulasime üldloenguid. Seejärel pidi-

me läbi tegema tund-poolteist kestva psühholoogilise testi, millega selgitati välja, kas meid võetakse projekti järgmisse etappi. Aga seal oli juba võimalik taotleda ettevõtluse alustamiseks raha. Saime edasi. Ja nüüd läks asi juba tõsiseks.

Pidime konsultantide järelevalve all tegema äriplaani – no see oli ikka täitsa võimatult raske! Mis kulusid sa prognoosid, kui sul pole ähmast aimugi, kuidas asi minema hakkab? Õnneks oli meil siiski ettekujutus, kui palju me suudame mingi aja jooksul tööd teha ja mis see töö võiks maksta.

31. juunil registreeriti meid FIEdeks. Leidsime ruumi Sillamäe vanalinnas. Ja meie äriplaani läks läbi! Taotlesime raha küll eraldi, kuid olime juba siis täiesti veendunud, et alustame äri koos. Saime kumbki ettevõtluse alustamise toetust 65 000 krooni. Kahe peale kokku

Irina Bažkova ja Ljudmilla Demidova unistavad oma salongiga saada Ida-Virumaal sama tuntuks, nagu on Venemaal moegurud Valentin Judaškin ja Slava Zaitsev.

oli meil siis stardiraha 130 000 krooni.

Laenasime sugulastelt veel 70 000 ja sisustasimegi ateljee! Sugulased alguses ehmusid, et oleme hulluks läinud, aga laenasid ilma protsendita. Siis meil enam tagasiteed ei olnud.

Sügis 2007

Hurraa! 22. septembril oli ateljee avamispidu. Katsime furšettlauri šampanja ja pirukatega ning kutsusime oma püsikliendid maitsma. Enda rõõmuks tikkisime isegi õmblusmasinatele firma logoga siidist katted: "Ateljee-Salong LI". LI tähendab Ljudmilla ja Irina. Kuid kes soovib, võib mõelda ka näiteks Ljubov i iskusstvo (armastus ja kunst).

Järgmisel päeval ilmus Irina juurde vanamammist klient, kellele ta oli tellimuse praktiliselt kopikate eest valmis teinud. Tänu asemel valas mutike Irina solvangutega üle. Pisarates Irina ütles õhtul: kui poleks olnud Ljudmillat, oleksin sealsamas käega löönud. See ongi ühise firma juures kõige parem, et kui ühel on raske, siis teine aitab ja lohutab.

TÖÖHÕIVE

Aastatel 2007–2013 toetatakse EL struktuurifondide rahaga tegevusi, mis aitavad suurendada kvalifitseeritud tööjõu hulka ja parandada tööelu kvaliteeti.

Toetatakse tegevusi, mis võimaldavad töötutel taas tööle naasta. Olulise tähelepanu all on sihtgrupid, kelle jaoks sobiva töö leidmine on mingil põhjusel keeruline, näiteks puuetega inimesed.

Struktuurifondide rahaga on kavas suurendada töösuhete selgust ja paindlikkust. Töö- ja pereelu paremaks ühitamiseks pööratakse tähelepanu alternatiivsete hoiuteenuste arendamisele. Eesmärk on võimaldada aktiivselt tööl käia neil inimestel, kes oma eaka või puudega pereliikme hooldamise tõttu seda teha ei saa.

Eesmärgiga vähendada tervislikel põhjustel tööhõivest kõrvalejäämist, on kavas toetada kohalike omavalitsusi ja maavalitsusi elanikkonna tervise olukorra hindamisel. Samuti aidatakse neil tervist edendavaid tegevuskavasid koostada ja ellu viia. Aidatakse ka tervise edendamiseks tegelevaid ettevõtjaid. Kavas on välja töötada riiklik alkoholist loobumise nõustamissüsteem.

Samuti toetatakse sooliste stereotüüpide kaotamist tööturul. Meeste puhul tähtsustatakse nende isarolli. Naiste puhul aga pööratakse tähelepanu sellele, et kõigil oleks võrdsed võimalused tööturule naasmiseks.

Kevad 2008

Märtsis möödus pool aastat ateljee avamisest. Oleme rahaasjades olnud ülimalt ranget. Isegi kohviraha ei võta ilma raamatusse kandmata. Oma palgale kehtestasime karmi piirangu. Esimestel kuudel saime 2000 krooni. Maksime sugulastele võla tagasi. Ostsime veel ühe õmblusmasina ja materjale. Leidsime hea koha, kust osta kvaliteetset kangast. Nüüd suurendasime palga 5000 kroonile. Kliente jätkub, nii eraisikuid kui ka näiteks koore ja ansambleid. Üks toremaid töid oli väikestele võimlejatele pidulike trikooide valmistamine.

Meie põhimõte on – kliendiga tuleb arvestada. Isegi kui südames arvame, et kliendi idee ei ole kõige parem, ei kritiseeri me tema soovi. Pigem arvestame võimalusega, et kui klient mõtleb hiljem ümber, saame pooleli oleva rõiva ringi kohendada.

Tulevikuplaanid

Kindlasti tahame laieneda. Ootame, kuni Eesti majandus rasked ajad üle elab. Vaatame, kuidas Venemaaga suhted edenevad. Ega häid õmblejaidki ole nii kerge leida. Meil on nüüd uus unistus: rajada Ida-Viru pidulike ja pulmarõivaste salong, kus lisaks naiste- ja meesterätsepale töötaksid ka head juuksurid, kosmeetikud ja maniküürijad. Sellest on kahju, et me kumbki ei oska eesti keelt. Kuid südames oleme suured Eesti patrioodid. Ja on ilmselge, et kui Eesti ei kuuluks Euroopa Liitu, poleks meil olnud mingit võimalust oma äri alustada!

Masintikandis logo kaunistab siidist õmblusmasinakatteid, demonstreerides õmblejannade armastust õmbluskunsti vastu.

IRINA GUSSAROVA,

Narva Ettevõtluse Arendusühingu projektijuhi abi

"Ljudmilla ja Irina õmblusateljee on hea näide selle kohta, kuidas FIEdel on võimalik koostöös ja headele partnersuhetele tuginedes luua edukas ühine äri. Oma ettevõtte said nad käima panna tänu Narva Ettevõtluse Arendusühingu projektile "Töötust tööandjaks". Projekt kestab möödunud aasta aprillist tänava juulini ja selle eesmärk on vähendada Ida-Virumaal tööpuudust. Koostööna toetusraha võimaldab töötutel – eelkõige noortel, vanemaerialistel ja mitte-eestlastel – alustada väikeettevõtlusega. Kokku osales projektis 90 töötut."

Projekt "Töötust tööandjaks" on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondist. Toetussumma 3 338 294 krooni.

Projekti on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondist. Toetussumma 130 000 krooni.

DIGIREGISTRATUUR AITAB AEGA KOKKU HOIDA

Fotol Madis Tiik

Tänast olukorda eriarstide juurde pääsemisel iseloomustab hästi tallinlanna Viktoria lugu – pooltunnise helistamise ja Internetis otsimise tulemusel lühenes silmaarsti järjekord viielt kuult 40 minutile.

“Esimesena tuli mulle pähe Ida-Tallinna Keskhaigla silmakliinik – olin valmis, et järjekord on pikk, kuid... “Magdaleena polikliinikus pääsete silmaarsti juurde augustis,” teatas registraator mulle 4. märtsil. Uskumatu! Selgus siiski, et Keskhaigla silmapoliikliinikus oli järjekord lühem – esimene vaba aeg oli mai lõpus.

Järgmisena võtsin ette Lasnamäe tervisekeskuse Medicum, kus on mugav end Interneti teel kirja panna. Esimene võimalus arstile saada oli 4. aprill, mis polnud üldse paha, kuid minus oli tärnanud juba hasart – äkki saab veel kiiremini?

Proovisin õnne, toksisin arvutisse aadressi www.silmaarstid.ee ja avaneksi erafirma Krista Turman silmakabinettide lehekülge. Kui vabade aegade kohta pärisin, küsis registraator, kas mul 40 minuti pärast on võimalik tulla. Pööritasin uskumatult silmi!

Tõsi, seekord oli tegemist lihtsalt õnneliku juhusega, sest keegi oli oma aja äsja tühistanud. Esimene järjekorrajärgne vaba aeg oli täpselt kahe nädala pärast. Kuna erafirmal oli leping Haigekassaga, läks silmakontroll maksma vaid visiiditasu ehk 50 krooni.”

See kogemus sundis Viktoriat küsima: milal ometi läheb Eestis ravijärjekord veebi, et patsient ei peaks eri kliinikuid läbi helistama, vaid kõik vabad arstiajad oleksid ühes kohas nähtaval? Mitmes Euroopa riigis saab patsient Internetis vabu eriarstiaegu valida erinevate kriteeriumite järgi, näiteks kõige lühem ooteaeg, kaugus elukohast, konkreetne arst...

See aeg polegi tegelikult kaugel! Võimalus end veebi vahendusel arsti juurde registreerida tekib juba järgmisel aastal, kui käivitub patsiendiportaali ja sellega liituvad tervishoiuasutused.

Digiregistratuur – mis see on?

E-tervise projektijuht Helen Pajula selgitab, et digiregistratuuri kaudu saab patsient tulevikus ise võrrelda ravijärjekordade pikkusi raviasutustes ja panna endale sobivaim aeg Interneti teel kinni kas ise või perearsti abiga. Samuti pole siis enam vaja võtta vastuvõtule või uuringule kaasa paberil saatekirja, sest kõik dokumendid on ühtses süsteemis. Digiregistratuur annab ka lootust, et ravijärjekorrad lühenevad. Tulevikus ei saa ini-

mesed enam registreeruda sama eriala arsti vastuvõtule mitmes asutuses, mis on pikka-ajade ravijärjekordade üks põhjusi. Praegu jätab peaaegu iga neljas patsient eriarsti vastuvõtule tulemata, sest mitu kuud kestva ooteaja vältel probleem kas taandub või broneeritud aeg ununeb.

Uus süsteem vähendab ka arstide töökoormust – lihtsustub saatekirjade süsteem. Senise 500 saatekirja liigi asemele luuakse üheksa. Arsti peamiseks töövahendiks saab arvuti ning E-tervise infosüsteem võimaldab tal paberitöö asemel pühendada rohkem aega patsientidele.

Projekti on rahastatud Euroopa Regionaalarengu Fondist. Toetussumma 3 028 080 krooni.

DIGIPILT JA DIGITAALNE TERVISELUGU JUBA SEPTEMBRIST

Virge Ottis, Järveotsa Perearstikeskuse perearst:

“Septembrist käivituv digilugu hõlbustab arstide omavahelist suhtlust. Näiteks minu kabinetti ei astu uus patsient enam “valge lehenä”, vaid ma saan tutvuda tema seniste haiguslugudega juba enne seda, kui ta minu juurde tuleb.

Teisalt tõstab digilugu inimeste teadlikkust oma tervisest. Avatava turvalise patsiendiportaali kaudu saab igaüks ID-kaardiga sisse logides oma terviseinfo tutvuda.

Patsiendiportaali kogunevad haiguslugude kokkuvõtted ning info tehtud uuringute ja välja kirjutatud ravimite ja saatekirjade kohta. Samuti saab portaalis registreerida arsti vastuvõtule, määrata esindajaid näiteks retsepti väljaostmiseks ning teha tahteavaldusi elundidoonorluse ja ravist või elustamisest keeldumise kohta.

Koos digilooga hakkab sügisest tööle ka digiresept ehk arst kirjutab retsepti välja digitaalselt ning patsient saab retseptiravimi välja osta vaid isikut tõendava dokumendi abil ühiskõik millises apteegist.”

TERVISHOID JA HOOLEKANNE

Aastatel 2007–2013 toetatakse tervishoiu ja hoolekande valdkonnas mitmeid investeringuprojekte. Tähelepanu all on kesk- ja piirkondlike haiglate infrastruktuur ja selle optimeerimine. Eesmärk on panna haiglad võimalikult hästi terviklikult toimima.

Rahastatakse tegevusi, mis aitavad parandada õendus- ja hooldusteenuste kvaliteeti ja kättesaadavust.

Toetatakse muutusi erihoolekandeesustuste töös – eesmärgiga luua psüühiliste erivajadustega inimestele paremad elamis-, õppimis- ja tööttingimused. Lisaks soovitakse võimaldada psüühiliste erivajadustega inimestele paremat juurdepääsu avalikele teenustele.

Tegeldakse ka laste asenduskodude töö ümberkorraldusega, et parandada laste elu, õppimis- ja tööttingimusi.

DIGIPILT EHK RÖNTGENPILT INTERNETIS

Septembrist hakkavad digitaalse terviseloo patsiendiportaali kogunema ka digipildid. Sellega muutuvad arstile kättesaadavaks kõik patsiendi suuremahulised uuringutulemused, näiteks röntgenpildid ja ultraheliuuringud, ühiskõik millal ja kus need on tehtud.

Eesti E-tervise Sihtasutuse juhataja Madis Tiigi sõnul tähendab üleriigilise digipildiarhiivi loomine patsiendile, et ta ei pea kadunud piltide tõttu käima korduvatel uuringutel ega viima röntgenpilte ühe arsti juurest teise juurde.

“Patsient ise saab patsiendiportaali ID-kaar-

diga sisse logides vaadata oma uuringute kohta käivaid andmeid, aga mitte pilti või filmi ennast, kuna neist arusaamine eeldab arstlikku väljaõpet,” selgitas Tiik. Portaalist saab inimene kontrollida ka seda, kes ja millal tema uuringutulemusi on vaadanud.

DIGILUGU on tervise loomine | Isik: **ly ouak** (48905059995) | LÜ OUKK | [Logi sisse](#)

Terviseelu: Isiku andmed | Isiku valik | Tervis | **Registreerimine**

Registriteerimine > Bronneerimine

Terviseseis: Tervis Tõusnud Tõusnud ja taastu

Tervisese nimetus: Tervis Tõusnud Tõusnud ja taastu

Tervisese nimetus: - Tervis valimata -
+ Vali... + Enamalt

Tervisese nimetus: Erakorraline

Tervisese nimetus: - Arst valimata -
+ Vali... + Enamalt

Tervisese nimetus: AS MedSoft Test, Merikallaste arstipunkt

Tervisese nimetus: Arst: - Arst valimata -
+ Vali... + Enamalt

Vabad ajad ajavahemikult: Alates: [06.05.2008 (09:00:00)] kuni: [06.05.2008 (09:00:00)]

Näita aegajad: 10 esimest

TERVISELOO ANDMEDI	ALGANDUMISE	ARST	TAIPUSASTUS	KUMPAK	KEELAND	TASULINE	BRONNEERIMINE
AS MedSoft Test	Jõekäla arstipunkt Ambulantsi üksus	TARJA TATTER	perearst	07.05.2008	09:20	ei	Bronneeri
AS MedSoft Test	Jõekäla arstipunkt Ambulantsi üksus	TARJA TATTER	perearst	07.05.2008	09:40	ei	Bronneeri
AS MedSoft Test	Jõekäla arstipunkt Ambulantsi üksus	TARJA TATTER	perearst	07.05.2008	10:00	ei	Bronneeri
AS MedSoft Test	Jõekäla arstipunkt Ambulantsi üksus	TARJA TATTER	perearst	07.05.2008	10:20	ei	Bronneeri
AS MedSoft Test	Jõekäla arstipunkt Ambulantsi üksus	TARJA TATTER	perearst	07.05.2008	10:40	ei	Bronneeri

Tajasi

MÕISAAIT SAI PILGENI MUUSIKAT TÄIS

Märtsi lõpupäevadel Viljandis avatud Pärimusmuusika Ait on kui üks suur hoidla, kuhu saab terahaaval koguda Euroopale ja kogu maailmale tähtsat vaimuvara. “Siin majas hakkab sündima vägevaid asju!” lubab keskuse juhataja Ando Kiviberg, kes on nelja aastaga vanale hoonele uue hingamise andnud.

Ando Kiviberg leiab, et kontserdihooneks saadud Euroopa raha, ja samamoodi muidugi ka Eestimaalt kogutud raha, on läinud väga õigesse kohta: “Pärimusmuusika populariseerimine, millega me Viljandis aktiivselt tegeleme, on selgelt rahvusvahelise mõõtmega. Peale meie endi muusikute saavad Pärimusmuusika Keskusest kasu ka Eestit väisavad teiste riikide muusikud ning see värskendab kogu Euroopa pärimuslikku identiteeti.”

Uus ja vana käsikäes

Ehkki publik näeb majas põhiliselt kontserdisaali, sisaldab maja ka muud olulist. Lisaks 400-kohalisele muudetava akustikaga saalile on siin koha leidnud pärimusmuusika raamatukogu erialakirjanduse ja fonoteegiga,

saal koolituste läbiviimiseks ja muuseumide looja August Pulsti nimeline pärimusmuusika õpistu, kus iga soovija saab õppida mängima mõnd pilli. See on paik, kuhu iga inimene võib tulla ning õppida (rahva)pillimängu ja rahvalaulu, kuulata muusikat nii elavas esituses kui salvestatult.

Renoveeritud majas ringi liikujaid paelub eelkõige see, kuidas vana ja tänapäevane nii intelligentselt kokku on sobitatud. Kirsimäe vana aida hõng on alles küll müüritises, küll detailides ja õhustikus, samas löövad hinge kinni saali suurepärase akustika ja tänapäevased disainielemendid.

Sama käib tehniliste üksikasjade kohta – olgu pealegi rahvapillid, aga ühes korralikus kontserdisaalis on väga oluline osa tehnikal. Projekteerimise käigus on siin läbi mõeldud

vajalikud tehnilised üksikasjad kuni selleni, et telemeestel oleks võimalikult lühike tee saali kaableid vedada.

Visadus viis sihile

Aida uuele elule aitamise eelarve oli kokku 65 miljonit krooni. Struktuurifondidest saadud esimene 15 miljonit kulus maja ehituse tarbeks. Kevadel sai jah-sõna ka uus taotlus. Selle 11,6 miljonit kulub sisustuse soetamiseks – kontsertmaja valgus- ja helitehnika, erimööbel ja suure saali toolid.

Kiviberg tunnustab, et argielus rohkem nootides mõtlevate inimese jaoks nõuab eduka europrojekti kirjutamine ikka väga kannatlikku meelt ja täpset silma.

“Toetuste normatiivne raamistik näib olevat natuke ülereguleeritud,” leiab ta. “Kohati

REGIONAALNE JA KOHALIK ARENG

Aastatel 2007–2013 toetatakse struktuurivahenditest kohalikku arengut rohkem kui eelmisel perioodil. Ka toetusmeetmeid on rohkem ning toetatavate valdkondade ring laiem. Toetused võib jagada kolme gruppi: avalike teenuste arendamine, piirkondade konkurentsieeliste ärakasutamise ning investeeeringud suurtesse kultuuri- ja turismiobjektidesse.

Enam kui kolmandik kohaliku arengu toetustest on mõeldud avalike teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamiseks maapiirkondades: investeeeringuteks koolidesse ja lasteaedadesse, vaba aja, spordi- ja sotsiaalobjektidesse ning ühistransporti.

Suuremates linnades (Tallinn koos piirnevate omavalitsustega, Tartu, Pärnu, Jõhvi ja Kohtla-Järve ning Narva) toetatakse avaliku linnaruumi arendamist ning linna ja tagamaa paremat sidustamist, rajatakse kergliiklusteid ja puhkealasid, arendatakse ühistransporti, lastehoidu ja sotsiaalse turvalisusega seotud infrastruktuuri.

Ligi pool kohaliku arengu toetustest on suunatud kohaliku konkurentsivõime suurendamisele. Seda aitavad teha projektid, mis muudavad atraktiivsemaks kohalikku külastus- ja ettevõtluskeskkonda ning arendavad välja tööstusparke ja kompetentsivõrgustikke.

Samuti arendatakse üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjekte.

Aida loomine

Sõitsin mäed ja sõitsin metsad

**Üle viie vikerkaare
Üle kuue koidunurga
Üle seitsme seemnevälja**

**Mis mul saie saani pääle
Saie saani serva pääle
Kolme vakka kaerateri
Nelja vakka nisuteri
Viisi vakka rukkiteri**

Sõitsin ööd ja sõitsin päevad

**Sõitsin üle taevasöela
Taevasöel oli terava
Lõikas katki kaerakotid
Vedas lõhki nisuvakad
Rukkivakad need rebesid**

**Mis siis säält maha vajuksi
Saani päält maha sadasi**

**Viis siis vajas virumaale
Sada saaremaa rajale
Tuhat tükki aida pääle
Säält sai vilja kasvamaie**

**Mis siis kasvis virumaale
Sai siis saaremaa rajale
Mis siis kasvis aida pääle**

**Virus said viisid vägevad
Saaremaal sõnad sõgedad
Aidas said laulud ladusad**

**Üle viie vikerkaare
Üle kuue koidunurga...**

ESIMESED MULJED

Esimese rahvapeo külastaja Tuuli: "Pidu oli super! Elamusi jätkuks pikaks ajaks, "Ukuaru valss" koos rahva vaikse üminaga tõi vaimustuspisara silma ja magusa igatsuse festivali järele hinge. Suured tänud kõigile korraldajatele!"

Avakontserdi esineja maestro Eri Klas: "Ma poleks uskunud, et see kõik nii uhkelt välja kukub. Samas pole siin priisatud nagu mõnes spaahotellis, hoone on funktsionaalne. Just niisugune peabki olema koht, mis edendab säärast kunsti. Hoonest jääb palju maa sisse. Aga vaadake, maa seest kõik ju tulebki. Muusika tuleb ka maa seest. See on just maa sool, tänu millele keset Eestimaad Viljandis selline asi valmis sai."

jääb mulje, et reegleid koostades on lähtunud mõtteviisist – kõik taotlejad soovivad arvatavasti saadud toetust kuritarvitada. Kogu tegevus tasub ennast siiski igati ära ja nagu näha, on tegu täiesti reaalse võimalusega hea idee teostamiseks abi saada. Kindlasti soovitan teistelgi struktuurifondidest toetust taotleda."

Ando Kivibergeri kinnitusele saab Pärimusmuusika Ait ühel ilusal päeval päris valmis. Eesti Pärimusmuusika Keskus aga jätkab arenemist ja kasvamist ja võib-olla tuleb ette võtta ka uusi ehitustöid, mis sillutavad teed pärimusmuusika tutvustamisele.

Projekti on rahastatud
Euroopa Regionaalarengu Fondist.
Toetussumma 11 642 668 krooni.
Perioodil 2004–2006 sai projekt toetust
15 000 000 krooni.

PUDELIPOST KÄIGU PLASTPUDELIS

Kuidas üks inimene saare peal rämpsusust lahti saab? Abruka rämpsumajandusest oskab pajatada Rein Lember. Tema teab, kuidas asjad käisid varem ja kuidas käivad praegu.

Saarel olmejäätmete kogumisega tegeleva MTÜ Abbro juht Rein Lember on järjepidevalt saarel elanud viis-kuus aastat. 53aastase mehe juured on tollel pisikesel saarel aga juba iidamast-aadamast. Tema vanavanaisale kingiti Vabadussõjas osalemise eest saarel maad ja nii möödus juba Reinu lapsepõlv Abrukal vanaema juures.

Igas majapidamises prügimägi

“Ah et mis me enne uue korra ja programmi tulekut prahiga tegime? Käitusime nii nagu igal pool mujal Eestimaa taludes ehk asi toimis iseregulatsiooni teel. Mis kompostiks kannatas, see sinna ka läks. Mida sai põletada, see läks tuleroaks. Pudelid läksid taarapunkti ja metall prügihunnikusse. Aastaid oli igas majapidamises oma väike prügimägi, saare kohta üks suurem ühine ka,” tunnistab Rein. Samas lisab ilmas ringi liikunud ja nii Poola kui Venemaa teepervesid näinud mees, et Abrukal pole asjad kunagi nii käinud. Saar on puhas. Kui Eestis üleüldiseks prügisortimiseks läks ning teema mandriinimestes elevust ja vastakaid tundeid tekitas, jäid Abruka inimesed rahulikuks ega nurisenud.

Abruka Rein manitseb: pudelipost võib rannale jõudes palju kurja teha.

“Ei mingit mokakobinat, nagu maakeeli öeldakse,” kiidab Rein ja pakub, et Abruka prügi võiks otsejooones taastootmisse saata, nii korralikult on kõik liigiti sortitud. “Nojah, võib-olla kõik pakendid ei ole nii pestud, et kohe uue kauba sisse saaks panna. Päris absurdini nüüd saarel ka ei minda.”

Kevadised prahikoristustalgud

Rein kiidab oma saare rahvast väga: “Vahel ju ikka juhtub, et keegi mõne jäätisepaberi või pudeli metsa alla pillab. Eks need ole rohkem kogemata kombel meie hääde küllaste käest kukkunud. Ma ei kujuta küll ette, et üks oma saare mees tuleb reede õhtul mandrilt, pudel õlut kaasas, joob selle ära ja loobib taara metsa alla.” Et see vähenegi rämp kokku korjata, koguneb saarerahvas igal kevadel ja teeb saarele tiiru peale. Rein hoolitseb asjade organisatoorse poole eest – tellib vallast prügikotid ja töökindad.

“Kui inimesi läbi helistan, on pea kõik nõus prügikoristusaktioonist osa võtma. Meie siin võtame oma kodusart ikka nii, nagu oleks see oma magamistuba,” jätkub Reinul kiitust veelgi.

Ohtlikud klaaspudelid

Mis aga Reinule tõsiselt muret teeb, on laevadelt merre loobitud praht. Rannaäärse rahva ja kõigi saarte elanike mure on merre visatud klaastaara.

“Meres ei juhtu sellega midagi, aga pahatihti jõuavad pudelid kaldale ja lähevad rannakividel katki. Ja järgmiseks lähevad katki rannas kõndiva ja puhast loodust nautiva inimese jalad,” kirjeldab Rein ohtu ning meenutab üht lugu elust enesest: “Mõni aeg tagasi leidis mu naabrimees rannast pudeli kaela, kus kiri sees: hea rannas jalutaja, helista telefonil see ja see. Eks ma helistasin ja tuli välja, et üks Pärnumaa mees oli aastat kaks tagasi mere ääres piknikku pidanud ja pudeliposti teele saatnud. Õnnetud mehed selle peale aga ei mõelnud, et randa jõudev pudel võib kildudeks puruneda. Ma ütlen, et kui on tõesti kange tahtmine pudeliposti saata, pange kiri plastpudelisse.”

Projekti on rahastatud Euroopa Regionaalarengu Fondist. Toetussumma 391 281 krooni.

KESKKONNAHOID

Keskkonnanhoiu valdkonnas on peamine eesmärk aastatel 2007–2013 muuta puhas joogivesi ja rooveepuhastus kättesaadavamaks, tõhustada keskkonnajärelevalvet ja -seiret, edendada säästvat keskkonnakasutust ja arendada taastuenergeetikat.

Selleks toetatakse vee- ja kanalisatsioonitorustike, joogiveetöötusjaamade ning rooveepuhastite rekonstrueerimist ja ehitamist, piirkondlike prügilate võrgustike arendamist, olemasolevate prügilate korrastamist ja sulgemist ning nende asemele uute jäätmejaamade ja taaskasutus-ettevõtete rajamist.

Olulisel kohal on loodusliku mitmekesisuse säilitamine ja kaitsealade tegevuse toetamine. Panustatakse loodusvarade säästlikku kasutamisse ja keskkonnahariduse arendamisse.

ABRUKA

*Abruka (saksa keeles Abro) on 8,78 km² suurune saar Liivi lahes Saaremaa lõunaranniku lähedal Kaarma vallas Roomassaarest 6 kilomeetrit lõunas.

*Saare põhjaosas asub Abruka küla, kus 1989. aastal oli 33, 2004. aastal 30 ja 2006. aastal 14 püsi-asukat. Kõige rohkem on saarel korruga elanud 150 inimest.

*Püsi-asustus on saarel keskajast, kui Abruka karjamõisas hakati Kuressaare piiskopilinnusele hobuseid kasvatama.

*Tänapäeval korraldab ühendust Abrukaga Kaarma vald. Talvel sõidab laev kolm ja suvel kuni kuus korda nädalas Roomas-saare ja Abruka vahet.

*Abrukal on Elmereika, Kadaka nina, Koplina sääär, Limbi nina, Männareika, Pitkanina, Pootsareika ja Põlde lõugas, Pöörna sääär, Riste nina, Vaherahu nukk, Vahase, Kasselaiu ja Linnusitamaa laiud.

*Saarel kasvab liigirikas Eestis haruldane Kesk-Euroopa tüüpi lehtmets ja asub 1937. aastal asutatud salumetsa kaitseala.

* Saar koos tillukeste lähilaidudega kuulub Natura 2000 võrgustiku linnu- ja loodusalade koosseisu.

MTÜ Abbro juht ja saarevanem Rein Lember.

KAS TEADSID, ET...

aastas tekitavad kodumajapidamised ligikaudu 600 000 tonni olmejäätmeid (2006. aasta Statistikaameti andmed).

Jäätmete valikkogumise ja biolagunevate jäätmete komposteerimise süsteemi tarvis ehitati Abruka saarele kolm jäätmemaja, soetati kakskümmend 800-liitrist plastik-konteinerit, kaks ohtlike jäätmete kogumise konteinerit, 3 patareikonteinerit, hüdro-tõstukiga haagis ja konteinerite tõsteraam tühjendamist vajavate konteinerite teiseldamiseks.

ABRUKAL PRÜGIUPUTUST KARTA EI OLE

Ülevaate saare prügikäitlemisest annab Kaarma vallavalitsuse arengu peaspetsialist Aare Saar.

Kui palju on Abrukal neid, kes tahes-tahtmata prügi tekitavad?

Saarel on 14 püsielanikku. Kevadest sügiseni kasvab elanike arv saarel puhkajate arvelt mitmekordseks, kohati lausa viiekordseks.

Kuidas vanasti Abrukal prügiga toimetati? Igaüks mattis aianurka või lauda taha maha?

Senini puudus Abrukal tööpoolest süsteem jäätmete regulaarseks kogumiseks ning saarelt ära-veoks ja taaskasutamiseks. Kuni 2003. aastani ladustati Abrukal jäätmeid vanasse kruusakarjääri. Samal, 2003. aastal koguti ladestusala pind-

misest kihist ohtlikud jäätmed kokku ja veeti maakonna prügilasse.

Kuidas uus prügiveosüsteem toimib?

Jäätmekonteinerite transpordiks saarelt maakonna prügilasse soetati spetsiaalne hüdro-tõstukiga järelhaagis. Navigatsiooniperioodil transporditakse sellega jäätmekonteinerid sadamasse, sealt edasi laevale. Roomassaare sadamast viiakse konteinerid maakonna prügilasse. Tühjendatud konteinerid liiguvad tagurpidi tagasi. Talvel, kui meri juhtub jääs olema, transporditakse konteinerid mööda jääteed.

Prügiveolepingud on sõlmitud nii püsielanike kui ka saarel suvekodu omavate inimestega.

TRANSPORT

Transpordi vallas toetatakse aastatel 2007–2013 struktuurivahenditest projekte, mis on suunatud liiklusohutuse ja turvalisuse parandamisele. Eesmärk on muuta ühistransport efektiivsemaks ning kasutatavamaks.

Toetatakse projekte, mis parandavad inimeste liikumist elu- ja töökohtade vahel ning tagavad parema ühenduse ääremaaga.

Panustatakse strateegilise tähtsusega transpordi arendamisse, sealhulgas rongiliiklusesse. Jätatakse ettevalmistusi rahvusvahelise kiire ja keskkonnasõbraliku rongiühenduse rajamiseks Kesk-Euroopaga (Rail Baltica) ning toetatakse reisirongiliikluse kasvu.

RONGIDES OOTAVAD PEHMED ISTMED, KONDITSIONEER JA WIFI

Elektriraudteel on järgmisel viiel aastal kavas miljardiprojekt – välja tuleb vahetada suur osa täna sõitvatest rongidest.

Mis liigub, see kulub. Paljud elektriraudtee rongid tohivad liinil sõita kuni 2013. aastani, siis on seitsmekümnendatel ja kaheksakümnendatel aastatel valmistatud rongide eluiga otsas. Seetõttu on Elektriraudtee käivitanud projekti soetada hiljemalt 2013. aastaks 18 uut sõiduvahendit.

Miiko Peris majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi transpordi investeeringute talitusest nimetab projekti maksumuseks 1,3 miljardit krooni, millest kuni 1,1 miljardit krooni moodustab Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi toetus.

Mis siis Tallinna lähimbruses raudteel liiklejaid ees ootamas on? “Tehniliselt ja mugavalt euroopalikele nõuetele vastavad rongid,” kinnitab Elektriraudtee juhatuse liige Kuldar Väärsi. Uute rongide sõidukiirus on kuni 160

km/h. Tõsi küll, meil pole raudteed, kus saaks sellise kiirusega sõita, aga olgem optimistid tuleviku suhtes. Lisaks pehmed istmed muidugi, piletimüügiautomaadid, konditsioneerid vagunites, oluliselt vähem müra, elektrooniline informeerimissüsteem, wifi jne.

“Tulevad lühemad rongid ja tihedam graafik,” lubab Kuldar Väärsi. 40minutilise intervalli Keila suunas võib väheneda 15 minutile. Lisaks paindlikkus. Tallinnast väljunud kuue vaguniga rong võib Keilas jaguneda kaheks kolmevaguniliseks, millest üks sõidab edasi Riisipere, teine Paldiski poole.

Miiko Peris usub, et uued rongid tõstavad oluliselt ühistranspordi populaarsust, mis loodetavasti aitab vähendada ummikuid autoliikluses. Ka Elektriraudtee prognoosib uute rongide kasutuselevõtu suhtes

UUED RONGID TULEB EESTI VAJADUSTELE KOHANDADA

Euroopas on levinud rööpmelaius 1435 mm. Eestis, aga ka näiteks Soomes, Leedus, Lätis ja Venemaal sõidavad rongid 1520-millimeetrise vahuga rööpmetel. Samuti peavad rongid olema kohandatud meie muutuvale ja suurte kontrastidega kliimale. Eestis muudetakse ooteplatvormide kõrgust Euroopale vastavalt. Praegused rongid vajavad 1100 mm kõrgust platvormi, uued aga mugavamalt ja ohutumat, 550 mm kõrgust. Aastaks 2010 on kõik tänased elektrirongide ooteplatvormid viidud madalamale kõrgusele.

2006. aastal Berliinis toimunud messil Inno Trans 2006 tehtud foto. Praegu ei tea veel, millised on Elektriraudtee uued rongid. Rongide ostmiseks korraldatakse rahvusvaheline riigihange, mis on avatud kõigidele Euroopa rongitootjatele.

reisijate arvu kasvu.

Sõidumugavus ja -kiirus suureneb, temperatuuri vagunites reguleerib konditsioneer ja müra on vähene – need argumendid panevad ühistranspordi valimist kaaluma ka inimesi, kes täna eelistavad autot.

Uute rongide tellimine ja ehitamine võtab aega, seepärast ongi projekti kestvuseks plaanitud viis aastat – 2009–2013. Praegu lõpetab Elektriraudtee hanget ette valmistavaid uuringuid.

Projekti rahastab Ühtekuuluvusfond. Maksimaalne toetuse määr 1 105 000 000 krooni.

HALDUSVÕIMEKUS

Esimesed taotlusvoorud avati 2008. aasta alguses. Samas jätkatakse eelmisel perioodil edukaks osutunud tegevuste toetamisega.

Eesmärgid on parandada avaliku sektori ning mittetulundusühingute strateegilise planeerimise võimet ja suurendada juhtimissuutlikkust, arendada õigusloomeprotsesse, tõhustada avaliku sektori töötajate koolitust, panustada avaliku teenistuse arendus- ja koolituskeskuse koolitus- ja arendusprojektidesse ning toetada maakondlikke tugistruktuure. "Tarkade otsuste fondi" raames toetatakse kohaliku omavalitsuse üksuste liitude, vabaühenduste esindusorganisatsioonide, ettevõtjate ühenduste, ametiühingute ning ministriumite ja teiste valitsusasutuste uusi algatusi, mis aitavad kaasa üldise kootöövõimekuse suurenemisele. Lisaks toetatakse poliitika kujundamiseks vajalikke valdkondlikke uuringuid ja analüüse.

Toetatakse ministriumite ja teiste valitsemisasutuste ning kohalike omavalitsuste ja liitude koostööprojekte.

Eesti üks kolmest avavanglast on plaanitud Viru Vangla juurde.

MENTORID AITAVAD NOORI KOLLEEGE

Ligi 60 vanemvalvurit ja valvurit kõigist Eesti kinnipidamisasutustest õppis mullu mentoriks olemist. Euroopa Liidu rahastatud kolmepäevastest kursustest sai alguse programm, kus iga uus vanglatöötaja saab endale kõrvale koolituse läbinud mentori. Vanem kolleeg aitab nooremal vanglatöösse sisse elada. Muluse koolituse läbinud inimesed õpetavad nüüd välja uusi mentoreid.

KUIDAS SAAB VANGIST TAVAKODANIK?

Uhkeid jõusaale Tartu ja Viru vanglajuhid Rootsi avavanglaid külastades ei näinud, küll aga seda, kuidas kinnipeetavad suunatakse tööd tegema ja iseseisvalt oma toimetuleku eest hoolitsema.

Eelmisel suvel tegid neli kõrget Eesti vanglaametnikku tiiru peale kuuele Rootsi avavanglale. Põhjus lihtne – Eestis on praegu üks avavangla Murrus, peagi tuleb teine, Viru vangla juurde ja paari aasta pärast avab ukseid kolmas Tartus. Mida rootslastelt õppida on?

“Avavangla on leebema režiimiga kinnipidamisasutus, kus pole trelle ega kambreid, rääkimata toiduluukidest ukse sees,” seletab Tartu Vangla direktori asetäitja halduse alal Anne-Marika Maschorov. “Vangid elavad mitmekesi toas, teevad ise süüa, koristavad ja pesevad pesu, käivad väljaspool vangla territooriumit töö.”

Ja ohustavad meie turvatunnet?

Tartu Vangla direktor Kalev Ilves rahustab: “Iga avavangla peab veenduma, et neile ei satuks kinnipeetavaid, keda on vaja hoida kinnises vanglas. Avavanglasse ei tohi näiteks paigutada kinnipeetavaid, kelle ärakandmata vangistus ületab 18 kuud. Vangistusseadus ei luba avavanglasse eluaegset vangistust kandvat kinnipeetavat. Samas seaduses on spetsiaalne paragrahv, mis reguleerib avavanglasse üleviimist.”

Tartus on praegu üle 900 kinnipeetava, uus avavangla on planeeritud 50-le. Juba praegu käib kinnises vanglast linnas töö umbes 30 kinnipeetavat. Seega linnakodaniku jaoks ei muutu suurt midagi.

Elu avavanglas õpetab vangil pärast vabanemist endaga ise hakkama saama ja elama seaduskuulekat elu. Meie süsteemis, just kinnises vanglas, pannakse aga praegu rõhku sellele, et vangil oleks tegevust – jõusaal, ringid-kursused.

“Rootsi avavanglates on esimene asi töö, selle järel mingi eriala õppimine,” räägib Anne-Marika Maschorov. “Kui aega jääb, võib ka jõusaalis käia, aga need on väga tagasihoidlikud.”

Rootsi vanglates õpetatakse lihtsamaid ühiskonnas vajalikke ameteid ning käib tihe koostöö tööhõiveameti ja kutsehariduskeskusega – kogu aeg on olemas ülevaade, milliseid elukutseid tööturul kõige rohkem vaja läheb.

“Eestis napib santehnikuid – miks ei võiks neid vangidest koolitada?” küsib Kalev Ilves. Mõnes Rootsi avavanglas on vangla ise tööandja, mitmes neist tegelevad vangid põllumajandusega. Loomade eest hoolitsemine

mõjub agressiivsusega kimpus kinnipeetavatele rahustavalt.

Avavanglas tuleb vangil teha ise süüa, pesta riided ja koristada tuba. Kulutused ühele kinnipeetavale on märksa väiksemad kui tavalises kinnipidamisasutuses.

Rootsis pannakse suurt rõhku avavangla personali väljaõppele. “Valvur oli seal kinnipeetavale rohkem nagu mentor või juhendaja. Personal oskab ergutada ja suunata ja end kaitsta manipuleerimise vastu,” vahendab Anne-Marika Maschorov nähtut.

Seega, kui Tartu avavangla varsti valmis saab, on kohalikul vanglajuhtkonnal visioon olemas, kuidas suurendada võimalust, et äsja vabanenu vabaduses eluga toime tulla oskab, nii et ta mõne aja pärast jälle riigi paju-kile tagasi ei tuleks.

Projekti on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondist. Toetussumma 132 893 krooni.

INFOÜHISKOND

Aastatel 2007–2013 soovitakse struktuurifondide rahaga muuta riigivalitsemine tõhusamaks. Selleks on kavas muuta avalikud teenused kiiremaks ja mugavamaks ning parandada elektroonsete teenuste kvaliteeti ja suurendada nende mahtu.

Oluline on suurendada teadlikkust infoühiskonna võimalustest (ID-kaardi kasutusvõimalused, turvateadlikkus); avaliku-, era- ja kolmanda sektori integreerimine ühtsesse teenusruumi; terviklike e-teenuste loomine ning teenuste kättesaadavaks tegemine ka teiste ELi maade kodanikele. Avardatakse tehnilisi ligipääsuvõimalusi, et kõigil inimestel oleks võimalik infoühiskonnas osaleda, kaasa arvatud erivajadustega inimesed.

Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus juhib infoühiskonna teadlikkuse programmi, mille esimesed taotlusvoorud avanevad 2008. aasta keskel. Meetmed, sihtgrupid ja taotluste esitamise aeg avaldatakse Riigi Infosüsteemide Arenduskeskuse (www.ria.ee) kodulehel. Koostamisel on riiklikult tähtsate projektide loetelu ehk investeeringute kava.

KORDA HOIAB E-POLITSEI

Nagu ühele korralikule e-valitsusega e-riigile kohane, ei puudu sellest ka e-politseid.

“Punast nuppu ei maksa vajutada,” hoiatab mind julgestuspolitsei liiklusjärelvalvetalituse komissar Tõnu Janter. Istun politseiauto kõrvalistmel ja komissar Janter tutvustab mulle e-politseid toimimist patrullautos. Armatuurilauale kinnitatud väike ekraan kuvab Tallinna kaarti. Värviliste täpikestena on näha, kus asuvad hetkel teised patrullautod. Näen täppe Lasnamäe, Pelgulinna ja bussijaama kandis. Roheline – patrull on vaba. Kollane – teel väljakutsel. Sinine – olen kohale jõudnud, tegelen probleemiga. Ja punane teatab ohuolukorrast, see on n-ö paanikanupp. Sama värvi nupud on kinnitatud väikesele paneelile käigukangi ette, neile vajutades muutub auto asukohta kuvava täpi värv nii teiste politseiautode samasugustel ekraanidel kui ka juhtimiskeskuses. Selge, jätan paanikanupu näppimata.

Sellise süsteemiga on varustatud ligi 300 Eesti politsei autot 430st. Euroopa Liidu struktuurifondidest on e-politseid arendamiseks tulnud ligikaudu 5,3 miljonit krooni. Patrullautode positsioneerimine ja nende operatiivne juhtimine on vaid üks osa e-politseist. Teise osa moodustavad päringud otse politseiautost kõikvõimalikesse registritesse. Teeme proovi. Komissar Janter toksib klaviatuuril sisse mu auto numbri. Sekundipaari pärast ilmub ekraanile minu mornivõitu nägu. Teate küll, need passipildid... Näha on mu nimi, aadress, telefoninumber, auto mark ja väljalaskeasta. Ups, kolme nädala jooksul tuleb ülevaatus ära teha, polnud meeski. Auto kindlustuse andmed (kehtiv), viis aastat tagasi saadud trahvi kiiruse ületamise eest (õnneks tasutud). Relva ei oma, Schengeni riikides tagaotsitav ei ole

MÕNED E-POLITSEI VÕIMALUSED

Patrullautost väljumata saab:

- teha päringuid erinevatest andmebaasidest sõiduki ja isiku kohta
- jälgida kaardilt enda ja teiste patrullautode asukohta
- kasutada aadressiotsingut, millest on näiteks abi märgistamata tänavanimedega uuselamurajoonides.

300 Eesti politseiautot on varustatud professionaalse e-tehnikaga: arvuti, klaviatuuri, kiipkaardilugeja ja puute tundliku ekraaniga monitoriga ning positsioneerimisseadmega.

(ei mina ega auto). Kui oleks, ilmuks ekraanile juhised politseinikule, mida edasi teha. Mõne sekundi jooksul küsib ja saab terasplaadile kinnitatud ja politseiauto pakiruumi peidetud kompuuter minu kohta infot autoregistrikeskusest, liikluskindlustusfondist, rahvastikuregistrist, karistusregrist, relvaregrist, politsei enda andmebaasist ja Schengeni infosüsteemist.

Virgo Riispapp, politseiameti infosüsteemide osakonna juhataja kohusetäitja, tutvustab komissar Janteri auto tagaistmel istudes innustunult e-politseid perspektiivi. Digimenetlus! See tähendab, et kiiruseületamise kohta koostab politseinik protokollid sellesamas arvutis, te võite selle allkirjastada ID-kaardiga ja ka edasise menetlemise käigus liiguvad dokumendid mööda arvuteid. Tehnilised võimalused protokollid elektrooniliseks koostamiseks peaks valmis saama juba suvel, kuid digimenetlust puudutav seadusandlus vajab veel korrastamist. Et e-toimik reaalsuseks saab, selles Virgo Riispapp ei kahtle.

Muljeid vahendas Juhan Kriis

Projekti on rahastatud Euroopa Regionaalarengu Fondist. Toetussumma 9 330 000 krooni.

EESTI ARENG – VAADATES TULEVIKKU

KATRI SEIER,

rahandusministeeriumi välisfinantseerimise osakonna nõunik

Aastatel 2007–2013 on Eestil võimalik saada Euroopa Liidu struktuurivahenditest kokku üle 53 miljardi krooni regionaalse ja majandusliku arengu toetamiseks.

Võrreldes eelmise toetusperioodiga on raha rohkem kui varem ning sellest osa saavaid valdkondi samuti – näiteks toetatakse uute teemadena valitsusväliste organisatsioonide

haldussuutlikkuse tõstmist, rahva tervise valdkonda, hoolekandevõimaluste arendamist jne.

Eesti eesmärk ei ole lihtsalt Euroopast raha

saamine, vaid see, et nii riik, majandus kui ka inimesed sellest võimalikult palju võidaksid. Aastal 2015, kui viimane sent sellest rahast kasutada tuleb, peaks Eesti majandus olema tervikuna konkurentsivõimelisem nii Euroopas kui maailmas ning Eesti ise väärt elukoht meie inimestele.

Selleks peame kasutama toetusraha tegevustele, mis on jätkusuutlikud ehk kus toetatud projekti tulemus elab ja teenib Eestit edukalt edasi aastaid pärast toetuse kasutamist.

Näiteks peaks aastaks 2015 kasvama välis-turgudele eksportivate ettevõtete arv 28% võrra, ettevõtete investeeringud innovatsiooniga seotud tegevustesse üle 60% ning elukestvas õppes osalevate täiskasvanute osakaal rahvastikus peaks peaaegu kahekordistuma.

Selleks et neid ja paljusid teisi seatud ees-märke saavutada, küsitakse toetuse saajalt, kuidas projekt majanduse arengusse või ühiskonda panustab ning kas toetus on tegevuse elluviimiseks vajalik või saaks edukalt hakkama ka ilma.

Rahanumbrid tunduvad suured, kuid tege-likkuses napib raha alati ja vajadused ületa-vad võimalusi. Seetõttu tulebki hoolikalt vaadata, et raha läheks sinna, kus seda kõige enam vajatakse ning toetuse saaja oleks suu-teline projekti ka ellu viima.

Kogemuste kasvades on tekkinud järjest enam organisatsioone ja inimesi, kes tule-vad projektide planeerimise ja elluviimisega hästi toime. Samuti leiab Eestist palju loo-vaid ideid, julget pealehakkamist ning tahet midagi ära teha. Meil on olemas kõik eeldu-sed mitte ainult Euroopa Liidu toetuste ära-kasutamiseks, vaid ka nende edukaks tööle-panemiseks.

Nüüd, kus majanduskliima on jahenemas kogu maailmas, on varasemast olulisemgi, et Euroopa Liidu toetused läheks õigesse kohta – sinna, kus nad loovad parimad eel-dused Eesti majanduse edasisele arengule. Nendeks eeldusteks on muu hulgas ettevõt-luseks vajaliku infrastruktuuri olemasolu; avalike teenuste kättesaadavus ka hõreda-malt asustatud regioonides; haritud, pädev ning turu vajadustega kohanduv tööjõud; panustamine innovatsiooni ning kõrge li-sandväärtusega toodete arendusse ja eks-porti.

Sihid on seitsmeks aastaks seatud, suurem töö sihtide saavutamiseks alles ees. Sellest hoolimata vaadatakse nii Euroopa Liidus kui ka Eestis juba kaugemasse tulevikku ning mõeldakse Euroopa Liidu rollile pärast aastat 2014. Nii liikmesriigid kui sotsiaal-partnerid on juba arvamust avaldanud. Mõtted ja seisukohad on erinevad, kuid ühes küsimuses valitseb üksmeel – Euroopa Liidu regionaalpoliitika aitab kaasa Euroopa regioonide vahel arenguerinevuste vähene-misele ja loob olulist lisandväärtust. Kuna senised toetused on ennast õigustanud, saa-vad liikmesriigid ja regioonid neist ka tule-vikus osa.

Imre Mürk, majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi tehnoloogia ja innovatsioonitalituse peaspetsialist

INNOVATSIOON – AASTA TEGIJA

Eestis lõppes äsja disainiaasta. Uus temaatiline 365 päeva on tulemas: 2009. aasta on kuulutatud innovatsiooniaastaks. Esimest korda on innovatsioon tõusmas aasta tegijaks.

“Innovatsiooniaasta väljakuulutamise oli algupäraselt Riigikogu liikme Hannes Astoki idee,” teab majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi tehnoloogia ja innovatsioonitalituse peaspetsialist Imre Mürk.

Idee küpsemisele aitasid kaasa mitmed riigiasutused ja eraettevõtted. “Initsiatiivgrupi koostumise toel arendaski majandusministeriumi tehnoloogia- ja innovatsioonitalituse väljakuulutamise kontseptsiooni,” täpsustab Mürk. Kes seda aastat juhib, selle selgitab EAS-i konkurss.

“Innovatsiooniaasta on osa ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programmist, mida rahastavad struktuurifondid ja osaliselt ka Eesti riik,” teeb Mürk asja veelgi selgemaks ning tutvustab ideed pisut laiemalt: “Programm peaks ettevõtluse ja innovatsiooni ideid publikatsioonide, seminaride, koolitusprogrammide ja meedia abil inimestele lähemale viima. Peamine eesmärk on tõsta sihtrühmade teadlikkust innovat-

sioonist ja suurendada sellega Eesti ettevõtete konkurentsivõimet.”

Innovatsiooniteadlikkuse programmi raames on juba algatatud mitmeid projekte ja mõned neist on olnud edukad, näiteks äriideede konkurss “Ajujaht” (vaata www.ajujaht.ee). Samas ei ole neist eraldiseisvatest tegevustest moodustunud ühtset tervikut ning need ei ole äratanud ühiskonnas piisavalt tähelepanu. Mürk loodab, et temaatiline aasta tõstab innovatsiooni kui uuenduslike lahenduste teema ühiskonnas suurema tähelepanu alla ning kujundab selgema arusaama ja positiivsema hoiaku innovatsiooni suhtes.

Aga kellele see innovatsiooniaasta siis ikka mõeldud on? Mürgil on vastus käepärast: “Innovatsiooniaasta on mõeldud nii avalikkusele kui ettevõtjale, aga ka poliitikakujundajatele (ametnikud, poliitikud jne) ja haridussüsteemile (õpilased, õpetajad, teadlased, tudengid, õppejõud).”

KAUGTÖÖ PÄASTAB SAARERAHVA TÖÖPUUDUSEST

Istud kodus Hiiumaal, aga ametis oled hoopis pealinnas. Sellist võimalust pakub euroraha toel käivitatud kaugtööprojekt.

MTÜ Arhipelaagi projekt kaugtöö rakendamiseks saartel ja ranniku äärealadel annab soovijatele ja oskajatele võimaluse teha tööd kodus, kasutades selleks tänapäevaseid info- ja kommunikatsioonivahendeid. Kaugtöö teavitamise projekti juhi Ere Naati jutust selgub, miks projekti sihtkohaks valiti just saared ja rannikualad: “Arvatakse, et näiteks Hiiumaa inimestest käib mandril tööl umbes 10%. Kuna kohapeal on tööga kitsas käes, kolivad paljud saarelt lihtsalt minema. Kaugtöö on üks võimalusi parandada tööhõivet ja vähendada väljarännet.”

Projekti suurimaks õnnestumiseks peavad tegijad Emmaste kaugtöökeskuse käivitamist. Igal kaugtööd teha soovijal endal kodus tihti selleks võimalusi (ruumi, arvutit, telefoni) pole. Kaugtöökeskuses on aga nii ruumid kui vajalikud vahendid olemas, vajadusel abistab keskus tööandjaid töötajate leidmisel ja vastupidi.

“Projekti toel tegime korda vana kauplusehoone, mis toimib nüüd kaugtöökeskuseks ja annab tööd kuuetele inimesele. Esimene tööandja on telefoniklienditeeninduse firma AS Baltcom, mille peakontor asub Tallinnas. Lähiajal on lisandumas veel teisi tööandjaid,” on Naat lootusrikas.

Peale n-ö käega katsutava kaugtöökeskuse loodi projekti raames ka virtuaalne kaugtööportaal www.proff24.eu. Portaali vahendusel saab tellida töid, mille puhul pole oluline, kus töötaja asub.

“Veebikeskkonda saab üles panna tellimuse ja valida laekunud pakkumiste seast sobivaima. Portaalisiseselt toimub ka lepingu sõlmimine, kliendi ja tegija vaheline suhtlus ning lõpptulemuse ülevõtte. Hetkeseisuga sisaldab portaali andmebaas juba üsna palju erineva profiiliga tegijaid ja tellijatel ei tohiks professionaalide leidmisega raskusi tekkida,” selgitab Naat.

Emmaste kaugtöökeskuse loomisel võeti šnitti üsna kaugelt – Šotimaalt. Nende Välis-Hebriidide saarestikus on just sarnast kaugtööd väga edukalt rakendatud. Projekti rahastati Euroopa Sotsiaalfondist Euroopa Ühenduse algatuse EQUAL raames. Tegemine pole just odava ettevõtmisega – eelarvereaal on kirjutatud 5,5 miljonit krooni. Sellest rahast 5% tuli leida ise, ülejäänud andsid Eesti riik ja Euroopa Sotsiaalfond.

Projekti on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondist Euroopa Ühenduse algatuse EQUAL raames. Toetussumma 5 316 808 krooni.

MOEKAS NAHK-KOTT SISALIKKU TAPMATA

Sisaliku- või maonahast saapad ja samasugune peen ridikül. Rahatasku veel lisaks. Pole paha! Aga pisar tuleb silma – vaene roomaja, kes kõige selle ilu ja uhkuse nimel oma elu jätnud...

Pärnus tegutsev firma Skinnova on leidnud geniaalse innovaatilise lahenduse: nende parkimistöökohast tuleb väärinahk, mis pärit... kaladelt! Ja see nahk pole spetsiaalselt kala seljast nülitud, vaid käiku läheb kalatööstuse ülejääk, millest seni suurem osa prügimäele rändas.

Skinnova üks omanikke Marina Kaas, tuntud ka Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsiooni asepresidendina, on senise arenguga rahul: “Meie nahad on väga hea kvaliteediga, kannatades võrdlust ka välismaiste analoogidega.”

Seda võib uskuda – Skinnova ühel asutajal Mati Pedaril on kalanahkade parkimise kogemust juba üle kümne aasta. Viimased kaks aastat on firma arendanud tehnolo-

giat keskkonna- ja tervisesõbralikkuse suunas. Samas märgib Kaas, et naha kvaliteet on vaid pool edu – põhitöö tuleb teha nüüd materjali populaarsuse suurendamiseks. Kalanahk pole veel eriti tuntud ja moetööstus kasutab seda vähe.

Töödeldud kalanahk kõlbab kõigeks, milleks nahka kasutatakse – jalanõude, rõivaste, raha- ja käekottide, vööde-rihmade jne tarbeks. Alati ei pea terve ese kalanahast olema, efektne on ka vaid mõni kalanahkne detail.

Kalanaha töötlemise startikapitali sai Skinnova Euroopa Liidu struktuurifondidest. Alustavate ettevõtjate startitoetuse programmist saadud 160 000 kroonile pani firma ise mitu korda rohkem juurde.

Projekti on rahastatud Euroopa Regionaalarengu Fondist. Toetussumma 160 000 krooni.

LABOR KOHVRIGA KOJU KAASA

Kõnnib noormees, salapärane metallist kohvrike näpus. Rahakohver? CSI kriminalistide telesarja võtted? Ei kumbki. Hoopis Tallinna Tehnikaülikooli tudeng sammub koju kontrolltöök harjutama.

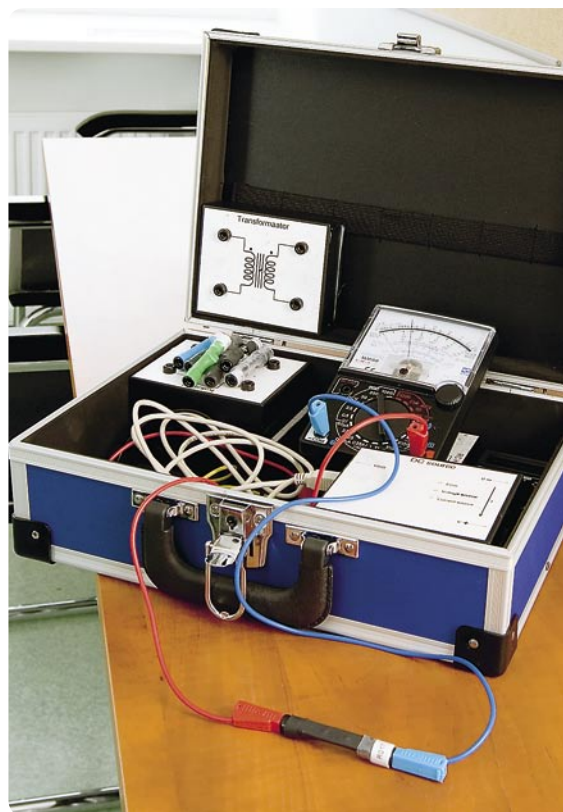
Kohvris (mis tegelikult küll plastmassist, aga petab metalse värviga ära) on aga seadmed, millega elektrist ja selle toimimisest aimu saab: mõõteriistad pinge, voolutugevuse jms mõõtmiseks. Ühendad kohvri kodus arvuti külge, kus vastav programm olemas, ja lased käia! Arvutiekraanil on kohe näha, kas sooritasid katse õigesti või valesti. Ja mis viltu, see uuesti.

Tegemist on ühe osaga üle nelja miljoni krooni suuruse eelarvega projektist “Kodu- ja kauglaborid – praktiliste tööde arendamine e-õppe vahendina kõrg- ja kutseõppeasutustes”. Projekti vedaja on Tallinna Tehnikaülikool (TTÜ) ja partnerid Tartu Ülikool, Eesti Infotehnoloogia Kolledž, Kehtna Majandus- ja Tehnoloogiakool ning Tallinna Polütehnikum. Projekti toetas nii Euroopa Sotsiaalfond kui ka Eesti riik.

Kogu asja hing ja taganttõukaja, Tallinna Tehnikaülikooli automaatikainstituudi professor Vello Kukk seletab asja lahti: “Idee on selles, et me ei suuda pakkuda tudengeile nii palju klassikalise labori kasutamisaega, kui neil vaja oleks. Uuel põlvkonnal pole koge-

musi isegi elementaarsete mõõtmistega. Selline “kohver” annab aga võimaluse teha mõõtmisi uuesti ja uuesti, kuni asi selge. Pluss on seegi, et kui vanasti tehti laboritöid mitmekesi koos, siis võis ju olla, et üks oskas arvutada, teine mõõta ja kolmas kõike kirja panna, aga täiesti selgeks ei saanud asja keegi. Nüüd vastutab igaüks ise kogu tulemuse eest.” Kohverlaborid võeti TTÜ-s kasutusele juba 2005. aastal, mil valmisid esimesed kohvrid ehk KIT-id. Käimasolev projekt lõpeb küll sel suvel, kuid Kukk on veendunud, et ettevõtmisel on jumet, ja ta kavatses teha kõik, et vana süsteemi juurde ei naastaks. Sama projektiga on hõlmatud ka kauglabori-idee: ülikoolis asuvad robotid, mida iga õppur kodus arvuti taga liigutama õpib. Ka see aitab aega kokku hoida: seadistamiseks ja ettevalmistamiseks võib minna tund, liigutuse sooritamiseks aga vähem kui minut. Nii ei hoiatud tudeng laboritund aega kinni, vaid tõesti ainult selle aja, kui robot oma liigutuse ära teeb.

Teadmiseks – kodulaboreid hõlmab ka üldhariduskoolidele mõeldud LoTe projekt.

Projekti on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondist. Toetussumma 3 167 168 krooni.

	Struktuurfondidest toetuse saamise avaldus	Recipe	Eur. Liidu liitumise eelse abi programm	Meeter	Järjest. tähed		Õiekujuline ornament									
	Pügamis- masin					☐										
	Eksimus			Maadleja, OM hõbe & pronks Saksa telekanal		☐										
	Hapnik	Ehe Endine tantsu- pedagoog				☐										
	Ätt				Telluur Ette- tähendus	☐										
	Elektroonika- firma		Vehkleja Eur. Liidu struktuurifond			☐										
	Neo-			Metsa... (karu) Meriforell		☐		Vahva	Null	Veekogu	Töö- erakond	Vaatlus, jälgimine	Lihtsustav näitaja arengu- kava hin- damiseks			
	Sekund	...koht (meelekoht) ...step (tants)				☐	Pärnumaa vald Legen- daarne raadiohääli									
	G. Verdi ooper Beebi					☐			Rahaühik Naisenimi							
	Eesti töösturite ja inseneride ajakiri					☐						...-kaart ... Krusten				
	Golda ... (Iisraeli endine pea- minister)				Alles, ikka, lisaks das, der, ...	☐				... Klas ... Merkel						
	Jood	Hindamis- ja analüü- simeis- tegevus Kett				☐		Mehenimi Arvutimälu								
	Kasemets					☐	Vihma- vee... Ronald						Amper Gaia			
	Hekto- liiter Lühem kirjutus			Rahaühik Kaukaasia rahvuse liige		☐		...vatt (miljard vatti) Measure								
	Mürk- madu				Mees (prants. k.) mi-bemoll	☐						pro ... contra Malend				
	Euroopa rahvuse liige					☐		Male- koefitsent ... Angeles					N, ..., P Edward			
	South	Kosmose- organi- satsioon Noot				☐	Maapiir- kondade arengu- programm Oma Talu									
	Muinas- skandi- naavia eepos				"Da Vinci ... (film) H, ..., J	☐				Anno Domini Rooma 500						
	... ipso		Varrud			☐										

Ristsõna vastust ootame hiljemalt 1. juuliks aadressil:

Rahandusministeerium
Suur-Ameerika 1
15006 Tallinn
Kommunikatsiooniosakond
"Ristsõna"

või e-posti aadressil
struktuurifondid@fin.ee

Õigesti vastanute vahel loosib rahandusministeerium välja struktuurifondide meeneid (rahakotid, vihmavarjud ja -keebid). Loosimisel osalemiseks palume vastata küsimusele, kuid võrd arusaadav ja läbipaistev on teie arvates Eesti struktuuritoetuste jagamine? Ootame ka Teie tagasisidet, millist kasulikku teavet te käesolevast ajakirjast leidsite ning mille kohta ootaksite rohkem infot.

KORRALDUSASUTUS

Struktuurifondide korraldusasutus on rahandusministeerium. Korraldusasutus kannab üldvastutust struktuurifondide rakendamise eest.

Tel 611 3558, struktuurifondid@fin.ee, www.struktuurifondid.ee

RAKENDUSASUTUSED JA RAKENDUSÜKSUSED

Rakendusasutus on vastava ala ministeerium, mis vastutab meetme eesmärkide saavutamise eest. Rakendusüksus võtab vastu projekti-taotlusi, annab nõu ja teeb rahastamisotsuseid.

Valdkond	Rakendusasutus	Rakendusüksus
HARIDUS	Haridus- ja Teadusministeerium Tel 628 1281 http://www.hm.ee/struktuurifondid struktuurifondid@hm.ee	SA INNOVE Tel 699 8078 struktuurifondid@innove.ee , www.innove.ee
		SA Archimedes Tel 730 0390 str@archimedes.ee , http://strarchimedes.ee
	Keskonnaministeerium Tel 626 2963 min@envir.ee , www.envir.ee	SA Keskonnainvesteeringute Keskus (KIK) Tel 627 4171 info@kik.ee , www.kik.ee
TÖÖHÕIVE	Sotsiaalministeerium Tel 626 9187 sotsiaalfond@sm.ee www.sm.ee/esf	SA INNOVE Tel 699 8078 struktuurifondid@innove.ee www.innove.ee
ETTEVÕTLUS	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium Tel 625 6342 struktuurifondid@mkm.ee www.mkm.ee	Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) Tel 627 9700 info@eas.ee , www.eas.ee
		Krediidi ja Ekspordi Garanteerimise SA KredEx Tel 6819950 kredex@kredex.ee , www.kredex.ee
KESKKONNAHOID	Keskonnaministeerium Tel 626 2963 min@envir.ee , www.envir.ee	SA Keskonnainvesteeringute Keskus (KIK) Tel 627 4171 info@kik.ee www.kik.ee
	Siseministeerium Tel 612 5103 info@siseministeerium.ee , www.siseministeerium.ee	
ENERGIAMAJANDUS	Keskonnaministeerium Tel 626 2963 min@envir.ee , www.envir.ee	SA Keskonnainvesteeringute Keskus (KIK) Tel 627 4171 info@kik.ee , www.kik.ee
	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium Tel 625 6342 struktuurifondid@mkm.ee , www.mkm.ee	Krediidi ja Ekspordi Garanteerimise SA KredEx Tel 6819950 kredex@kredex.ee , www.kredex.ee
INFOÜHISKOND	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium Tel 625 6342 struktuurifondid@mkm.ee , www.mkm.ee	Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus (RIA) Tel 663 0200 ria@ria.ee , http://www.ria.ee/struktuuriotused
HALDUSVÕIMEKUS	Riigikantselei Tel 693 5469 haldusmeede@riigikantselei.ee www.avalikteenistus.ee/haldusmeede	Riigikantselei Tel 693 5469 haldusmeede@riigikantselei.ee www.avalikteenistus.ee/haldusmeede
	Siseministeerium Tel 612 5103 info@siseministeerium.ee , www.siseministeerium.ee	Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) Tel 627 9700 info@eas.ee , www.eas.ee
REGIONAALNE JA KOHALIK ARENG	Siseministeerium Tel 612 5103 info@siseministeerium.ee , www.siseministeerium.ee	Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) Tel 627 9700 info@eas.ee , www.eas.ee
TEADUS JA ARENDUS	Haridus- ja Teadusministeerium Tel 628 1281 http://www.hm.ee/struktuurifondid struktuurifondid@hm.ee	SA Archimedes Tel 730 0390 str@archimedes.ee http://strarchimedes.ee
TERVISHOID JA HOOLEKANNE	Sotsiaalministeerium Tel 626 9132 info@sm.ee , www.sm.ee	Sotsiaalministeerium Tel 626 9132 info@sm.ee , www.sm.ee
TRANSPORT	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium Tel 625 6342 struktuurifondid@mkm.ee www.mkm.ee	Maanteeamet Tel 611 9300 info@mnt.ee , www.mnt.ee Veeteede Amet Tel 620 5500 eva@vta.ee , www.vta.ee Tehnilise Järelevalve Amet Tel 667 2000 info@tja.ee , www.tja.ee AS Tallinna Lennujaam Tel 605 8701 www.tallinn-airport.ee

MAAKONDLIKUD ARENDSKESKUSED

Maakondlikud arenduskeskused aitavad projekte koostada ning vastavad struktuurifonde puudutavatele küsimustele. Esmast nõu ongi parem küsida maakondlikust keskusest, mis nõustab nii alustavaid kui ka tegutsevad ettevõtteid, kohalikke omavalitsusi, alustavaid ja tegutsevad mittetulundusühinguid ning sihtasutusi.

Maakondlikud arenduskeskused aitavad ühtlasi tuua investeeringuid maakonda ning selle kaudu luua uusi töökohti ja tõsta elukvaliteeti.

Maakondlikud arenduskeskused tegutsevad võrgustikuna, mille koordinaator on Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus.

Koordinaator: Allen Allet
Pargi 27, Jõhvi
Tel 339 5609
Faks 339 5601
allen.allet@eas.ee

Koordinaator: Kaido Sipelgas
Liivalaia 13/15, Tallinn
Tel.627 9502
Faks 627 9777
kaido.sipelgas@eas.ee

Harju Ettevõtlus- ja Arenduskeskus

Mustamäe tee 4, 10621 Tallinn
Tel: 6566 641; 6566 522
Faks: 6566 641
Juhataja: Kaupo Reede
hedc@hedc.ee
www.hedc.ee

Ida-Viru Ettevõtluskeskus

Pargi 27, 41 537 Jõhvi
Tel: 3 395 610
Faks: 3 395 601
Juhataja: Pille Sööt
info@ivek.ee
www.ivek.ee

Ida-Viru Ettevõtluskeskuse Narva Büroo

Vaksali 19, 20308 Narva
tel. 3 566 298, 3 566 297

Jõgevamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus

Suur 3, 48306 Jõgeva
Tel: 7 768 060
Faks: 7 768 061
Juhataja: Katrin Rajamäe
info@jaek.ee
www.jaek.ee

Järvamaa Arenduskeskus

Rüütli 25, 72713 Paide
Tel: 3 852 365
Faks: 3 852 365
Juhataja: Katrin Puusepp
arenduskeskus@jarvamv.ee
www.jarva.ee/jak

Läänemaa Arenduskeskus

Lihula mnt 3, 90507 Haapsalu
Tel: 4 735 538
Faks: 4 735 538
Juhataja: Neeme Suur
info@lak.ee

Põlvamaa Arenduskeskus

Kesk 20, 63308 Põlva
Tel: 7 998 958, 506 6568
Faks: 7 998 938
Juhataja: Kaire Mets
E-mail: pak@polvamaa.ee
Kodulehekülg: <http://pak.polvamaa.ee>

Pärnumaa Ettevõtlus- Ja Arenduskeskus

Akadeemia 2, 80010 Pärnu
Tel: 4 45 5555
Faks: 4 45 5554
Juhataja: Imre Toodu
E-mail: info@peak.ee
Kodulehekülg: www.peak.ee

Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus

Tallinna mnt 14, 79513 Rapla
Tel: 4 894 121; 5 063 705
Faks: 4 894 122
Juhataja: Janek Kadarik
raek@raek.ee
www.raek.ee

Saaremaa Ettevõtluse Edendamise Sihtasutus

Lossi 1, 93816 Kuressaare
Tel: 4 520 570
Faks: 4 520 571
Juhataja: Marek Lepamets
info@sees.ee
www.sees.ee

Sihtasutus Tuuru

Vabrikuväljak 1, 92411 Kärkla
Tel: 4 622 802
Faks: 4 632 100
Juhataja: Aivi Telvik
aivi@tuuru.edu.ee
www.tuuru.edu.ee

Tartu Ärinõuandla

Riia 15b, 51010 Tartu
Tel: 7 428 402
Faks: 7 428 491
Juhataja: Piret Arusaar
bas@tartu.bas.ee
www.tartu.ee/arinouandla/

Tallinna Ettevõtlusamet Ettevõtja Infopunkt¹

Vabaduse väljak 7 (1 korrus), 15199 Tallinn
Tel: 6 404 219
Faks: 6 404 294
Konsultant: Krista Kink
ettevotlus@tallinnlv.ee
<http://www.tallinn.ee/est/g2469s23966>

Valgamaa Arenguagentuur

Kesk 11, 68203 Valga
Tel: 7 679 800;
Faks: 7 679 801
Juhataja: Ülle Juht
valgamaa@arenguagentuur.ee
www.arenguagentuur.ee

Viljandimaa Arenduskeskus

Vabaduse plats 6, 71020 Viljandi
Tel: 4 330 593
Faks: 4 330 592
Juhataja: Urmas Tuuleveski
save@viljandimaa.ee
www.viljandimaa.ee/arenduskeskus

Võrumaa Arenguagentuur

Jüri 12, 65605 Võru
Tel: 7 868 367; 5 216 930
Faks: 7 868 367
Juhataja: Diana Timošova
vek@mv.werro.ee
<http://www.vaa.ee/go.php>

¹ Pakub ainult ettevõtjatele suunatud nõustamisteenust